

НАУКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції

Київ · 4-5 жовтня 2012 р.

У семи томах

Том 3

Гуманітарні науки

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2012

УДК 34+35+81'373.217+93
ББК 73
Н 34

НАУКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ
Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції

СКЛАД ВИДАННЯ

Том 1. Архітектура. Мистецтво та культура.
Філологія

Том 2. Актуальні питання сьогодення

Том 3. Гуманітарні науки

Том 4. Точні науки

Том 5. Актуальні питання
педагогіки та психології

Том 6. Актуальні питання
економіки

Том 7. Наукові дослідження в
галузі економіки: теорія та практика

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова оргкомітету:

Корецький М.Х. – д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне.

Члени оргкомітету:

- Бакуменко С.Д. – д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, м. Київ;
- Дацій О.І. – д.е.н., професор, Заслужений працівник освіти України, директор Науково-навчального інституту регіонального управління та місцевого самоврядування Академії муніципального управління, м. Київ;
- Бутко М.П. – д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій та державного управління Чернігівського державного технологічного університету.

Н 34 Наука в інформаційному просторі : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 4-5 жовт. 2012 р. : В 7 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012.

ISBN 978-617-645-071-9

Т. 3 : Гуманітарні науки. – 2012. – 112 с.

ISBN 978-617-645-074-0

У збірнику надруковано матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Наука в інформаційному просторі».

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 34+35+81'373.217+93
ББК 73

ISBN 978-617-645-071-9

ISBN 978-617-645-074-0 (Т.3)

© Авторський колектив, 2012

Охрименко М.А., Тереева М.А.

Башкирский государственный университет, г. Уфа, Российская Федерация

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ КОНЦЕПЦИИ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В РОССИИ

В настоящее время в процесс государственного управления Российской Федерации активно внедряются информационно-коммуникационные технологии (ИКТ), призванные облегчить и усовершенствовать деятельность государственных и муниципальных органов власти. В условиях непрерывного роста объема информации, циркулирующего между государственными органами разных уровней, между государственными органами и гражданами, требуется более оперативное и эффективное функционирование структур управления. Так, помочь органам власти упростить и унифицировать обмен информацией, была призвана федеральная целевая программа «Электронная Россия», предполагавшая создание электронного правительства.

Концепция электронного правительства была утверждена 6 мая 2008 года.

Согласно этой концепции электронное правительство создавалось в два этапа: первый этап – разработка и утверждение необходимых документов, второй – практическое внедрение программы. В 2010 году основные работы по внедрению программы были завершены.

Создание электронного правительства предусматривало введение электронного документооборота. Это нововведение было призвано существенно повысить эффективность государственного управления и снизить затраты за счет прохождения процессов передачи информации и финансовых потоков в режиме онлайн. Система электронного документооборота создавалась для увеличения качества предоставляемых государством услуг благодаря упрощению процессов обращений в государственные органы, с помощью осуществления всех государственных функций через Интернет. Как элемент электронного правитель-

ства, был разработан портал государственных услуг, *предоставляющий единую точку доступа к государственным и муниципальным услугам* в электронном виде. Таким образом, создание электронного правительства определяло перед собой такие основные цели, как усовершенствование взаимодействия разных уровней власти, повышение качества правительственных услуг населению и бизнесу, возрастание степени участия граждан в процессе управления страной, преодоление информационного неравенства населения.

На сегодняшний день государственные проекты электронного правительства существуют и реализуются практически во всем мире. Одни страны находятся только на начальной стадии реализации этого проекта, другие уже давно преуспевают в информатизации государственного управления. Сегодня в успешной реализации таких проектов лидируют страны Европейского Союза и Северной Америки, Южная Корея, Норвегия, Сингапур, Израиль. Россия же, заимствовавшая опыт внедрения электронного правительства у зарубежных стран, в соответствии с рейтингом ООН по электронному правительству 2012 года находится в списке на 27 месте. Таким образом, в развитии электронного правительства и использовании ИКТ в сфере государственного управления Россия сильно отстает.

Такая слабая позиция России объясняется сложившейся на протяжении многих лет политической системой страны. Три основные проблемы страны: коррупция, неэффективность функционирования и бюрократическая система государственного управления значительно замедляют процессы реформирования. Так, на первом этапе реализации программы пагубным фактором стала борьба различных государственных структур за контроль над бюджетом, а также отсутствие центрального контролирующего органа. В результате новая система государственного управления строилась «лоскутным» способом. То есть, каждое ведомство, ориентируясь лишь на личные потребности, создавало информационную отрасль, которую внедрить в общую систему было фактически не возможно. На эти мероприятия были потрачены значительные финансовые средства, которые себя не оправдали.

На втором этапе были предприняты попытки изменения самой программы. На этот раз приоритет отдавался внедрению ИКТ. В результате, облегчилась лишь работа сотрудников государственных ведомств, но никак не повысилось качество государственных услуг, не были удовлетворены потребности людей, в то время как во всех передовых странах именно улучшение жизни граждан является нормальным результатом реализации программы электронного правительства.

Несмотря на то, что в России реализацией программы занимаются уже более десяти лет, желаемых результатов достичь так и не удалось. На сегодняшний день, лишь единицы обладают возможностью, не выходя из дома, взаимодействовать с государственными учреждениями: отправлять электронные налоговые декларации, оплачивать коммунальные услуги, прослеживать движения документов в органах государственной власти и т.д.

Из вышесказанного можно сделать вывод, что основной проблемой России в реализации программы электронного правительства является разногласия объявленных принципов и нормативных документов с реальной практикой работы органов государственной власти. Построение электронного правительства основывается на информатизации и автоматизации имеющейся системы без кардинальных изменений принципов управленческих процессов.

Так же следует отдельно выделить проблему противостояния информационных технологий чиновничеству, которое не заинтересовано в прозрачности своей деятельности и отчетности перед обществом. Государственный аппарат России не желает прощаться со своими привилегированными правами. Также чиновники выступают против внедрения ИКТ, по причине возможного сокращения штата, бюджета и ресурсов.

Подводя итог, следует отметить, что опыт реализации электронного правительства в России далек от стандартов западных стран, но это не означает, что следует вовсе отказаться от реализации данного проекта. В сложившейся обстановке необходимо направить все силы на корректировку стратегии, в которой приоритетом будет устранение слабых мест в системе государственного управления с помощью ИКТ.

К.ю.н. Родионова Е.В.

НОУ ВПО «СаГА», Российская Федерация

**О ПРОБЛЕМЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ
ПУБЛИЧНОЙ ВЛАСТИ В УСЛОВИЯХ МОДЕРНИЗАЦИИ
ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ**

Переход России к новым общественно-политическим и социально-экономическим отношениям закономерно вносит изменения во всю систему управления обществом и результат проведения реформы государственного управления во многом определяется качеством новых отношений между обществом и властью, построенных на взаимном уважении и общности целей и интересов. По этой причине сегодня актуальна разработка механизмов информационного взаимодействия этих двух институтов – общества и власти.

В условиях формирования гражданского общества необходимо расширение возможностей граждан в управлении государством, посредством участия в процесс принятия важных государственных решений, усиления контроля над деятельностью всех ветвей власти. Для реализации этой цели необходимо обеспечить прозрачность деятельности органов власти, открытость для общественности [1].

В ч. 4 ст. 29 Конституции РФ закреплено право каждого гражданина свободно искать, получать, передавать, производить и распространять информацию любым законным способом, согласно Федеральному закону № 8-ФЗ «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления» федеральные государственные власти обязаны освещать свою деятельность в государственных средствах массовой информации. Кроме того, в долгосрочной перспективе, согласно распоряжению Правительства РФ от 17 ноября 2008 г. N 1662-р «О Концепции долгосрочного социально-экономического развития РФ на период до 2020 года», приоритетным направлением для улучшения доступа к информации о деятельности государственных органов является создание «электронного правительства», предусматри-

вающего повышение качества и доступности предоставляемых государственных услуг, упрощение процедуры и сокращение сроков их оказания, повышение открытости информации о деятельности органов государственной власти.

Также был принят ряд федеральных целевых программ и концепций, направленных в том числе на информатизацию государственных органов и органов местного самоуправления. Одной из таких программ является Федеральная целевая программа «Электронная Россия (2002–2010 годы)», утвержденная Постановлением Правительства РФ от 28 января 2002 г. № 65 [2].

Таким образом, законодатель обеспечивает доступ граждан к государственному управлению. Но необходимо предоставлять гражданам комплексные гарантии реализации их информационных прав в государственном управлении – не только на доступ к ней, но и на саму информацию.

При анализе ситуации, сложившейся в современном российском законодательном процессе, напрашивается вывод о значительном перекосе в сторону развития законодательства именно о доступе к информации.

Как отметил современный немецкий ученый-философ и социолог Ю. Хабермас, чью идею публичной сферы широко разделяют сторонники демократии, коммуникативная практика может осуществляться лишь совместно [3].

Сегодня при возникновении новых государственных и общественных структур отмечено изменение информационных потребностей в обществе, направленности и содержания информационных потоков и форм предоставления информации. Следует отметить, что в российском информационном законодательстве пока отсутствуют законодательно закрепленные термины «информация», «информационная деятельность» применительно к сфере государственного управления. Возникла потребность в разработке методических рекомендаций по сущности, содержанию и алгоритму информационных процессов, происходящих в федеральных органах исполнительной власти современной России, при их взаимодействии со структурами гражданского общества. Поскольку сегодня информационные процессы в государственном управлении России не-

достаточно скоординированы и организованы. Отсутствует единый центр управления правительственной информацией и информацией, создаваемой федеральными органами исполнительной власти. Поскольку заметно развивается система предоставления федеральными органами исполнительной власти информационных и электронных государственных услуг гражданам и организациям, то их информационная деятельность требует правового оформления.

Конечно, не стоит забывать, что определенная категория информации ограничена в широком распространении. Перечень сведений, составляющих государственную тайну, определяется Законом РФ от 21 июля 1993 г. № 5485- I «О государственной тайне» [4] и Указом Президента РФ от 30 ноября 1995 г. № 1203 «Об утверждении Перечня сведений, отнесенных к государственной тайне» [5].

Но получение официальной информации является способом увеличения прозрачности деятельности органов власти, и потому на государствах лежит долг обеспечить систематический доступ граждан через электронные средства коммуникации ко всем документам, которые по закону являются общественным достоянием.

Согласно статье 24 Конституции РФ в Российской Федерации закрепляется обязанность органов государственной власти и органов местного самоуправления, их должностных лиц обеспечивать каждому возможность ознакомления с документами и материалами, непосредственно затрагивающими его права и свободы.

Данная конституционная норма была конкретизирована Федеральным законом от 27 июля 2006 г. № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и защите информации» [6]. В частности, был установлен принцип открытости информации о деятельности государственных органов и свободного доступа к такой информации, кроме случаев, установленных федеральными законами. Реализация данного принципа обеспечивается Федеральным законом от 9 февраля 2009 г. № 8-ФЗ «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления» [7].

Однако практика реализации положений данных актов выявила огромное количество пробелов и правовых коллизий, которые не позволили получать необходимую информацию для выработки эффективных решений, в том числе для защиты своих прав физическими и юридическими лицами.

Информационный ресурс освещения деятельности федеральных органов государственной власти и государственной власти в субъектах РФ, открытый для доступа граждан, СМИ и организаций, должен в полном объеме включать в себя:

- информацию справочного характера об органе власти (в том числе его почтовый адрес, номера телефонов для справок, фамилии, имена и отчества руководителей, заместителей);
- перечень подведомственных организаций;
- адреса мест приема и часы приема граждан и представителей организаций с целью исполнения органом власти государственных функций и предоставления государственных услуг, сведения о проезде к указанным местам приема;
- почтовый адрес, адрес электронной почты, номера телефонов для справок структурного подразделения по работе с обращениями граждан и организаций, режим его работы и приема граждан и представителей организаций, сведения о проезде к месту приема;
- график приема руководителем органа власти граждан и представителей организаций с обращениями;
- нормативные правовые акты, которыми регулируется деятельность органа власти;
- перечень исполняемых органом власти государственных функций;
- перечень и формы документов (заявлений, справок и др.), которые необходимо представить в орган власти для реализации прав и обязанностей граждан и организаций, а также перечень документов, выдаваемых органом власти;
- сведения о принятии органом власти решений, затрагивающих права и законные интересы граждан и организаций, их тексты;
- ответы на часто задаваемые вопросы о деятельности органа власти, а также подведомственных организаций [8].

Сужение «информационного ресурса» до информации на бумажном носителе необоснованно, так как «очевидно, что в Интернете абсолютное большинство циркулирующей информации никак нельзя отнести к традиционному документообороту» [9].

Соответственно, на веб-сайте органа власти должна размещаться следующая информация:

- федеральные законы, указы Президента Российской Федерации, акты Правительства Российской Федерации и иные нормативные правовые акты, регулирующие сферу деятельности органа власти и определяющие задачи, функции, права, обязанности и ответственность органов власти;
- сведения об официальных визитах и рабочих поездках руководителей и официальных делегаций органа власти;
- сведения об официальных мероприятиях, организуемых органом власти: заседания, встречи, брифинги, семинары, круглые столы и др.;
- тексты официальных выступлений и заявлений руководителя органа власти и его заместителей;
- сведения о международных договорах, соглашениях и программах международного сотрудничества, в реализации которых принимает участие орган власти;
- сведения о проектах федеральных законов и законов субъектов РФ, федеральных целевых программ и концепций и целевых программ и концепций субъектов РФ;
- аналитические доклады и обзоры информационного характера о деятельности органа власти; органа власти и подведомственных ему организаций с иными органами государственной власти Российской Федерации, общественными объединениями, политическими партиями, профессиональными союзами и другими организациями, в том числе международными;
- прогнозы, подготовленные органом власти и подведомственными ему организациями в соответствии с их компетенцией;

- официальная статистическая информация, собранная и обработанная органом власти;
- сведения об открытых конкурсах, аукционах, тендерах, экспертизах и других мероприятиях, проводимых органом власти подведомственными ему учреждениями;
- формы заявлений граждан и организаций, принимаемых органом власти к рассмотрению в соответствии с законодательством Российской Федерации;
- перечни информационных систем общего пользования и банков данных, находящихся в ведении органа власти, а также перечни информационных ресурсов и услуг, предоставляемых гражданам и организациям.

Таким образом, назрела необходимость в придании правового статуса системе информационной деятельности федеральных органов исполнительной власти Российской Федерации путем принятия специального Федерального закона «Об информации и информационной деятельности в сфере государственного управления».

Список использованных источников:

1. Малько А.В. Правовая политика в урегулировании лоббизма / А.В. Малько, Н.В. Исаков, В.В. Субочев. – Саратов: СГАП, 2003. – С. 56.
2. Постановление Правительства РФ от 28 января 2002 г. № 65 // Собрание законодательства РФ 2002, № 5. – Ст. 531.
3. Хабермас Ю. (Бенедикт XVI). Диалектика секуляризации. О разуме и религии / Ю. Хабермас, Й. Ратцингер; пер. с нем. – Серия: Современное богословие. – М.: Библийско-богословский институт Св. апостола Андрея, 2006. – С. 53.
4. Закон РФ от 21 июля 1993 г. № 5485- I «О государственной тайне» // Российские вести, 1993. – 30 сентября.
5. Указ Президента РФ от 30 ноября 1995 г. № 1203 «Об утверждении Перечня сведений, отнесенных к государственной тайне» // Собрание законодательства РФ, 1995. – № 49. – Ст. 4775.
6. Федеральный закон от 27 июля 2006 г. № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и защите информации» // Собрание законодательства РФ, 2006. – № 31 (ч. I). – Ст. 3448.
7. Федеральный закон от 9 февраля 2009 г. № 8-ФЗ «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления» // Собрание законодательства РФ, 2009. – № 7. – Ст. 776.
8. Комментарий к Федеральному закону от 9 февраля 2009 г. № 8-ФЗ «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления» (постатейный) / под ред. С.Е. Чаннова, Д.С. Велиевой. – М.: Юстицинформ, 2010; СПС «Гарант Эксперт», 2011.
9. Войниканис Е.А. Информация. Собственность. Интернет: Традиция и новеллы в современном праве / Е.А. Войниканис, М.В. Якушев. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – С. 121–130.

К.е.н. Сабадош Г.О., к.н. з держ. упр. Усенко О.В.

ВНЗ Київський національний економічний університет

імені В. Гетьмана, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Розвиток сучасного суспільства вимагає постійного оновлення системи державного управління. Певним проривом в цій області можна вважати адаптацію ефективних управлінських бізнес-технологій в державне управління. Країни з англосаксонською моделлю державного управління підтвердили ефективність цього підходу.

Впровадження в практику принципів Public Management и New Public Management означає відхід від класичної моделі М. Вебера Public Administration. Наступає певний момент коли бюрократична державна система перестає відповідати своєму призначенню, і починає працювати сама на себе. Відхід від загальнодержавних цілей приводить до кризи державного управління.

Вихід з кризової ситуації можливий за рахунок проведення адміністративної реформи. Але реформа, яку реалізують корумповані бюрократи приречена на провал.

Адміністративні реформи США, Німеччини, Англії та інших країн свідчить про вдалий досвід. Хоча відомо, що запозичений алгоритм певних дій без врахування інституційних особливостей конкретної країни, не завжди ефективний.

Результативні адміністративні реформи об'єднує методологічна основа. Для початку було чітко виписано критерії і стандарти державної послуги і її якості; було визначено регламент дій чиновників всіх рівнів. Мав місце акцент на адмініструванні державної діяльності – адміністративному менеджменті державних організацій.

Адміністративно-державну діяльність можна визначити як процес досягнення національних цілей і завдань через державні організації. Адміністративно – державна діяльність може поширюватися на органи законодавчої, виконавчої і судової влади.

Сучасна версія адміністративного менеджменту державних організацій представляє собою синтез New Public Management та Public Administration – новий адміністративно-державний менеджмент.

Кінцевий результат адаптації підходів нового державно – адміністративного менеджменту – реалізація адміністративної реформи на національно-державному рівні.

Серед вчених не існує єдиного підходу до визначення адміністративної реформи. Можна виділити два основні підходи до розуміння цієї реформи. Відповідно до першого підходу відбувається перегляд функцій гілок влади і створенням адекватної їм структури уряду. Другий підхід відображає адміністративну реформу як сукупність декількох складових, включаючи реформу державної служби, бюджетну реформу та реформу адміністративно-територіального устрою держави.

Проведення адміністративної реформи обумовлено появою наднаціональних інститутів, глобальною конкуренцією та розвитком громадського суспільства. Виникає питання: чи може бути ефективним процес впровадження концепції New Public Management в країнах, де стартові умови суттєво відрізняються від західних країн?

Якщо проаналізувати стан впровадження елементів нового державного менеджменту в адміністративну реформу України, то має місце наявність інституціонального середовища, яке не сприяє прискоренню реформування. Крім нерозвиненості належною мірою багатьох інститутів, характерних для західних країн і необхідних для успішного реформування взаємовідносин держави і суспільства в відповідно до концепції нового державного менеджменту, в Україні додатковий негативний вплив має відсутність спланованого взаємозв'язку програм реформування в області державного управління, відсутність політичної волі керівництва країни для подолання опору державного апарата змінам.

Світовий досвід свідчить про складний шлях реформування державних адміністративних систем. В класичній економічній літературі існують різні моделі адміністрування. Дж. Лоулін визначає наступні моделі адміністративного

менеджменту: англосаксонську, німецьку, французьку, скандинавську. Кожна країна нагромаджувала власний досвід у сфері адміністративних реформ. Цей досвід має істотні особливості, обумовлені політичними, історичними, правовими і культурними особливостями конкретної держави.

Для країн англосаксонської моделі притаманна публічність уряду, децентралізація та використання наукового підходу в управлінській практиці.

У німецьких традиціях адміністративного управління держава розглядається у поєднанні з суспільством та використання програмно-цільового підходу до формування національної стратегії.

У французькій моделі адміністративного менеджменту має місце унітарна держава, поділена на райони, для керівництва якою створена система уніфікованих місцевої влади.

Скандинавська модель адміністративного менеджменту передбачає органічні відносини між державою і суспільством, розподіл держави на території і достатньо високий рівень децентралізації.

Незважаючи на певні відмінності вектор адміністративних реформ можна вважати загальним. Глибина впровадження нового адміністративно-державного менеджменту в систему державного управління визначає радикалізм проведених змін; якщо деякі країни орієнтуються на всебічні перетворення, інші прагнуть незначних модифікацій при збереженні існуючого устрою.

Експерти ООН з питань адміністративно-державної діяльності стверджують, що в цій сфері в сучасних умовах необхідно застосовувати нові підходи. Впровадження в систему державного управління України концепції нового адміністративно-державного менеджменту дозволить оживити реалізацію адміністративної реформи.

Михеева А.А.

Уральский федеральный университет, г. Екатеринбург, Российская Федерация

**ЯЗЫЧЕСТВО И ХРИСТИАНСТВО В МЕНТАЛИТЕТЕ РУССКИХ
НА ПРИМЕРЕ ФЕНОМЕНА РЯЖЕНЬЯ**

Темой моей исследовательской деятельности является ряженье в культуре русского населения Урала и Сибири в XIX – начале XX вв. Одна из важнейших проблем, связанных с этой тематикой, – взаимодействие языческого и христианского начал феномена ряженья в сознании русских. Исследуя такой частный случай столкновения язычества и христианства в менталитете русских, можно увидеть, как вообще взаимодействуют эти значительные составляющие мироощущения русского народа. Это поможет нам понять самих себя.

Ряженье сопровождало переломные моменты народного календаря: святки – смена года, середина, кульминация зимы; масленица – поворот от зимы к весне, пробуждение природы; семик – переход от весны к лету, начало буйства природы. Все это связано с языческими представлениями о значении таких моментов и восходит к древним культам предков и плодородия. С культом плодородия связан и обычай свадебного ряженья.

Неслучайно ряженые прибегали к приемам аграрно-продуцирующей магии: ударам, толчкам, разрыванию и сжиганию масленичного чучела, площадной речи, похабным песням, эротическим играм. Эта магия была связана с представлениями о том, что человеческая жизнотворная потенция может воздействовать на плодородные силы природы и наоборот. Идея плодородия отражалась и в специфике костюмов ряженых – старая, рваная одежда, подчеркивание отверстий и выступов тела. Продуцирующим воздействием обладал карнавальный смех, сопровождающий ряженье: он был призван умерщвлять, высмеивая, побеждая страх, отрицая, и воскрешать, обновлять, восхваляя, ликуя и утверж-

дая [1, с. 16]. В таком смехе отражалась идея «природы, ежегодно умирающей, чтобы вновь расцвести, земли, поглощающей, чтобы снова родить» [2, с. 99]. Этой идее подчинено все карнавальное мироощущение, игра бинарных оппозиций, наиболее выразительно проявлявшаяся в ряженье. Русские старались рядиться в нечто максимально противоположное своей собственной природе: женщины – в мужчин, люди – в нечистую силу, живые – в покойников, молодежь – в стариков, люди – в животных, русские – в инородцев, крестьяне – в бар и т. д. Показательна также игра верха и низа, лица и зада, колеса. Весь хаос карнавала был призван уничтожить старый, дряхлый мир, чтобы снова воскрес молодой, обильный мир, чтобы вернулся порядок, космос.

Таков был изначальный смысл ряженья как магического действия, призванного обеспечить плодородие. Почему же, несмотря на то, что русские к XIX – началу XX вв. уже давно были православными, ряженье оставалось актуальным для них?

Прежде всего, следует сказать, что на тот момент ушло понимание ряженья именно как магического приема. Ряженье существовало как часть народной праздничной культуры, его функцией было уже не продуцирующее воздействие на человека и природу, но скорее создание карнавальной действительности, консолидации людей, установление между ними особой коммуникации, интеракция. Представление важнейшего элемента ряженья – маски – как особого «языка» народной смеховой культуры дает возможность выявить такую ее функцию, как обеспечение интерсубъективности, т.е. создание единого смыслового поля, общности восприятия и понимания мира участниками праздничного действия [3]. Маска уравнивала и объединяла людей, стирала между ними границы, она позволяла безнаказанно, под чужой личиной, от лица другого персонажа ломать все нормы, правила и условности. Благодаря ей реализовывалось уникальное карнавальное ощущение, когда «человек возвращался к себе самому и ощущал себя человеком среди людей» [1, с. 16].

Кроме того, ряженье – это многовековая традиция. Оно сохранялось, играя роль инструмента передачи опыта поколений – культурного, эстетического, духовного (через определенные каноны: традиционные персонажи, костюмы, иг-

ры, обряды...). А ведь именно на традициях держится этническая, региональная, национальная – какая угодно – идентичность. Прервать традицию значит утратить механизм передачи культурного опыта, сохранения идентичности и обресть своих потомков в определенном смысле на гибель. В представлении народа «забвение обрядовых форм, нарушение правил, которые «не нами начались, не нами кончатся», способно вызвать в человеческий мир беду» [4, с. 138]. Никакая борьба с предрассудками не может уничтожить традицию, даже если она заключается в языческих «пережитках».

Церковь боролась с языческими пережитками и обычаями, в том числе осуждала и ряженье. Тем более, что ряженые позволяли себе высмеивать саму Церковь и ее обряды. К примеру, исполняли пародии на рождественские песнопения во время святок. Так, в Шадринском уезде переделали рождественский тропарь: «Рождество Твое скорчилось. «Воссия миру» сугорбилось. Никола Богородицу ведет. Богородица шаражица – нейдет» [5, с. 263]. Ряжеными разыгрывались пародийные церковные обряды – венчание, отпевание. Среди персонажей ряженных был «поп». Вызывали нарекания и персонажи, связанные с демоническим миром: черт, кикимора и т. д.

Разумеется, все это осуждалось. П.А. Словцов замечал в «Прогулках вокруг Тобольска в 1830 году»: «Если б ты когда-нибудь надумался осмотреть промежуток времени от святок до масленицы, ты бы изумился, с какою быстротой здешний житель обоего пола мечется из дурачеств в шалости, чтобы на масленице скатиться к забвению последних существенных понятий. Особенно низшему классу города я не прощаю, что он этот промежуток проводит в плясках с сумерек до рассвета, на вечеринках во вкусе грубого Вакха <...>. Несмотря на то, что в это время церковь предлагает разные притчи: то корыстолюбца, возвратившегося к человеколюбию; то откупщика, исправившегося в прежних правилах; то под именем Фарисея, самохвала-лицемера, полагающегося на свое благоразумие; то пример мота, по уши от веселостей задолжавшего; то будущую картину порока и добродетели, несмотря на все уроки 5 или 7 недель, душа тобольская показывает на масленице плоды самые кислые» [6, с. 86].

Впрочем, хотя городская верхушка и интеллигенция Урала и Сибири в XIX – начале XX вв. в основном осуждала безоглядный разгул карнавальных празднеств активнее самой Церкви, она и сама участвовала в этих праздниках, правда, на свой лад. Благородные и зажиточные горожане, представители интеллигенции с удовольствием принимали славильщиков на святки, участвовали в масленичных катаниях, совершали визиты друг к другу (в том числе маскированные). С конца XIX в. для детей устраивались специальные праздники – «елки» – между Новым годом и Рождеством. Если говорить о своеобразном варианте ряженья в их среде, то, помимо уже упомянутых визитов, его можно обнаружить на балах-маскарадах. По описанию Д. Сигова такие балы в Екатеринбурге в 1834 г. «ничем не уступали столичным, кроме числа посетителей, которых, однако ж, собиралось в каждый более 200 человек... великолепно освещенные залы, неумолкающий гром музыки, непрерывные танцы <...>. Многие из молодых дам (*des madmeoselle*) были одеты даже в национальные русские платья, бархатные разных цветов сарафаны, обшитые золотыми позументами, с кокошниками на головах и с живописными шелковыми лентами в косах... были также и хорошие маски, с острыми шутками замаскированных лиц» [7, с. 363].

Что касается Церкви, то она, хоть и сожалела о языческом разгуле народа, но в основном закрывала на это глаза. Языческие праздники слились с христианскими и вошли в церковный календарь. Это касается, например, масленицы. «Праздник этот почти не испытал на себе влияние христианства, за исключением запрета мясной пищи в течение всех семи дней и обычая просить друг у друга прощения в воскресенье накануне Великого Поста. Церковь, однако, включила масленицу в цикл пасхальной обрядности, рассматривая ее как время подготовки к длительному и изнурительному посту» [7, с. 367–368].

Народ и сам ощущал, что изображение демонических сил, изменение данной Богом внешности, непристойное поведение, словом, все, что характерно для ряженья, – греховно. Это было определенной религиозно-нравственной проблемой. «Молодежь из семей со строгим религиозным воспитанием совсем не принимала участия в карнавальной части развлечений» [8, с. 201]. Те же, кто

участвовал в этих развлечениях, а особенно, кто рядился, проходили после праздника своеобразные очистительные обряды. Так, после святок, в Крещение, было принято купаться в «Ердани» – проруби, в которой святили воду. «В ночь на Крещение уже грех слушать [рядиться], а 6-го января слушальники считают себя обязанными смыть грехи святок и, по освящении воды на Иордане, раздеваются и при нестерпимом холоде бросаются в воду. Впрочем, с течением времени обычай этот соблюдается все реже» [9, с. 120]. (Должно быть от того, что отношение к ряженью меняется: осознание связи с потусторонним уходит, оно воспринимается все больше как простая забава).

Масленицу завершал целый ряд очистительных обрядов. Особенно яркими и подлинно архаичными были обряды крестьян. В Тюменском уезде после объезда богатых домов и прочего гулянья «Масленица» и «воевода» (ряженые) изъявляли желание «в баньку сходить». Под всеобщий смех они раздевались, брали шайки с водой и веники, уже стоящие тут же в повозке, и изображали мытье [10, с. 252]. Масленичный поезд затем участвовал в «прощании с Масленицей», которое часто завершалось раздиранием и сжиганием чучела за околицей. (Вода и огонь – очистительные средства). Но чучело делали не везде, в некоторых местностях вместо него жгли старые вещи или вывозили человека, заменившего чучело, за границу населенного пункта. Расправа над чучелом символизировала окончание разгульного праздника, отказ от всех мирских радостей перед постом. Очистительное значение имели Прощеное воскресенье и Чистый понедельник. И.К. Громозова-Франчески, рассказывая о своей жизни с родителями в г. Слободском (Вятская губерния, конец XIX в.), вспоминала, что на Прощеное воскресенье «взрослые просили друг у друга прощения, также заставляли и детей кланяться взрослым в ноги – просить прощения за грехи», «в этот день в 4 часа, когда колокол ударял к вечерне, все «молосное» из дома убиралось, отдавалось нищим» [7, с. 371]. В Чистый понедельник традиционно топили баню, а также мыли все в доме [11, с. 144]. Да и сам Великий пост как время покаяния имеет очистительное значение.

Очистительными представляются обливания, связанные с троичной обрядностью, а в ряде местностей – со свадебной. Так, в Тюкалинском уезде водой обливали ряженных девушек – подруг невесты [12, с. 371].

Таким образом, ряженье – порождение язычества – вполне укладывалось в жизнь православного русского населения и даже сопровождало христианские праздники. На примере этого феномена видно, что в сознании русских «происходило довольно органичное слияние, а не механическое соединение языческих и христианских понятий» [2, с. 99]. Язычество и христианство именно сливались, дополняли друг друга, совместно оформляли народное мировоззрение. Возможно, Православной Церкви не удалось совершенно вытеснить из сознания русского народа язычество именно благодаря тому, что оно срослось с самим христианским культом. Так что порой границы между ними стирались, и уничтожение языческой составляющей привело бы к разрушению и самого христианского элемента народного мировоззрения. И это единство оказалось настолько крепким, что его невозможно было разрушить вплоть до начала XX в. (а на самом деле оно остается и в наши дни).

Список использованных источников:

1. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса / М.М. Бахтин. – М.: Художественная литература, 1990. – 543 с.
2. Громыко М.М. Трудовые традиции русских крестьян Сибири (XVIII – первая половина XIX вв.) / М.М. Громыко. – Новосибирск: Наука, 1975. – 352 с.
3. Шнырева О.А. Феномен «маски» в социальной коммуникации (философский аспект) [Электронный ресурс] / О.А. Шнырева. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/fenomen-maski-v-sotsialnoi-kommunikatsii-filosofskii-aspekt>
4. Усольские древности. Сборник трудов и материалов по традиционной культуре русских Усольского района конца XIX – XX вв. / под ред. И.А. Подюкова. – Усолье; Соликамск; Березники: Пермское книжное издательство, 2004. – 240 с.
5. Традиционная культура русского крестьянства Урала XVIII–XIX вв. Екатеринбург: УрО РАН, 1996. – 360 с.
6. Словцов П.А. Письма из Сибири / П.А. Словцов. – Тюмень: Изд-во Ю. Мандрики, 1999. – 256 с.
7. Миненко Н.А. Повседневная жизнь уральского города в XVIII – начале XX века / Н.А. Миненко, Е.Ю. Апкаримова, С.В. Голикова. – М.: Наука, 2006. – 384 с.
8. Громыко М.М. Мир русской деревни / М.М. Громыко. – М.: Молодая гвардия, 1991. – 446 с.
9. Лопарев Х.М. Самарово. Село Тобольской губернии и округа / Х.М. Лопарев. – СПб.: Типография Императорской Академии Наук, 1896. – 244 с.
10. Городцов П.А. Праздники и обряды крестьян Тюменского уезда / П.А. Городцов // Обряды, обычаи, поверья. – Тюмень: СофтДизайн, 1997. – С. 225–286.
11. Пропп В.Я. Русские аграрные праздники / В.Я. Пропп. – СПб.: Терра – Азбука, 1995. – 176 с.
12. Шамаев И. Общий тип деревенской свадьбы в Тюкалинском уезде / И. Шамаев // Обряды, обычаи, поверья. – Тюмень: СофтДизайн, 1997. – С. 354–396.

Діст.н. Ореховський В.О.

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету, Україна

**ДІЯЛЬНІСТЬ РОСІЙСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА
В ЕФІОПІЇ (1896–1897 рр.)**

В історії діяльності Російського Червоного Хреста великою подією була допомога, надана населенню Ефіопії під час італо-ефіопської війни (1895–1896 рр.). Ще у кінці 1895 р. Італія оголосила Ефіопію своїм протекторатом і на початку 1896 р. ввела на її територію свої війська. Але 29 лютого ефіопський імператор Менелік II зустрів італійців біля містечка Адуа. Сталася світова сенсація – у цій битві італійці зазнали гучної поразки. Загальні втрати італійців склали близько 11 тис. чоловік, а у полон потрапило біля 4 тис. чоловік [1, с. 348–349].

Відлуння цієї події відгукнулося у Росії. Було вирішено відправити до Ефіопії санітарний загін Російського Товариства Червоного Хреста (РТЧХ) для надання допомоги пораненим та хворим ефіопським солдатам. З цією метою було організовано збір коштів, а також асигновано Головним Управлінням (ГУ) Товариства 100 тис. крб. 18 березня 1896 р. ГУ РТЧХ направило листи до військового відомства, до Хрестовоздвиженської общини та общини св. Євгенії з проханням виділити лікарів, фельдшерів, сестер та санітарок для загону. Одночасно було надіслане клопотання італійській стороні про дозвіл на проїзд санітарного загону через італійський порт Массауа [5]. (Слід зазначити, що спочатку було вирішено відправити по санітарному загону обом ворогуючим країнам. Однак, італійська сторона відмовилася від допомоги Російського Червоного Хреста) [6, с. 34].

Загін, що спочатку складався з 61 чоловіка (головноуовноваженого, генерал майора М.К. Шведова, лікарів, 5 студентів-медиків, 5 фельдшерів, 20 санітарів, ієромонаха Олександра, 2 перекладачів) пізніше було зменшено до 43-х [8, с. 21]. Причиною цього стала відмова італійського уряду пропустити російський санітарний загін через Массауа. Приводом послужила інформація, що нібито до складу загону входять 4 офіцери та 200 солдат, які бажають стати до лав ефіопської армії [2].

Внаслідок таких дій, загону прийшлося добиратися до місця призначення окружним шляхом і Головне Управління вважало недопустимим наражати на небезпеку жіночий персонал, який і було відправлено з Александрії назад, до Росії, разом із 5-ю санітарами [8, с. 21].

Решта загону 18 квітня прибула до Джибуті (у той час – французької колонії). За словами голови РТЧХ М.П. Кауфмана «...загін зустрів у Джибуті утруднення при наймі в'ючних тварин. Мули були більшою частиною скуплені раніше італійцями і французами...; лише завдяки дружній та енергійній допомозі Французької влади ... і з затратою великих сум, вдалося найняти верблюдів, мулів і коней та ешелонами відправити загін на Хараре. Після важкого переходу (біля 400 верст) по безводній пустелі при незвично спекотній температурі, причому майже весь персонал загону перехворів, санітарному загону вдалося прибути до Хараре 15 травня» [5].

Тут російська експедиція вимушена була затриматися на цілий місяць. Місцева влада, не отримавши вказівок щодо подальшої долі санітарного загону, затягувала із дозволом на його пересування. Не бажаючи гаяти часу російські лікарі відкрили тут амбулаторний прийом. Коли дозвіл імператора було отримано, головноуповноважений вирішив розділити загін: одна частина його залишилася в Хараре, допомагаючи місцевому населенню, а інша – виступила до ефіопської столиці – Адіс-Абеби, де і була урочисто зустрінута Менеліком та його підданими [5].

На новому місці персоналом загону одразу ж було організовано амбулаторний прийом, а незабаром – відкритий госпіталь на 30 ліжок в якому до його закриття хворими було проведено 1634 лікарняних дні [6, с. 35].

Самовіддана праця лікарів та всього складу медичного загону сприяла зростанню авторитета Росії в очах місцевого населення. У своєму листі до головноуповноваженого РТЧХ М.К. Шведова імператор Менелік II писав: «За добрі справи ваші, здійснені для нашої країни, ми висловлюємо нашу вдячність імператору Росії, вашому товариству Червоного Хреста і всім його членам, імператриці Марії Федорівні. Почуття і думи мої про це безмежні. Руський народ виявив у цьому таку любов до мене, яка ніколи не забудеться» [7].

5 жовтня 1896 р. відбулася урочиста церемонія передачі Ефіопському Червоному Хресту, який взяла під своє покровительство імператриця Таїту, російського госпіталю. На цих урочистостях були присутні представники духовенства, армія та населення ефіопської столиці. Над госпіталем було піднято національний прапор. Потім Менелік II висловив промову, у якій були такі слова: «Передача госпіталю РТЧХ та... відділення санітарного загону в Адіс-Абебі дають можливість заснувати Абіссінський Червоний Хрест і тим здійснити, разом із росіянами і завдяки їм, велику гуманну справу. Знання, сердечність та енергія, з якою працював санітарний загін, користь, що була принесена їм країні, назавжди залишать в історії Абіссинії вдячні спогади» [4].

За час діяльності загону (з травня по листопад 1896 р.) було прийнято 26 419 хворих, 564 поранених, зроблено 839 хірургічних операцій. Незалежно від медичного, лікарями Червоного Хреста було підготовлено 10 санітарів з числа місцевих жителів, лікар П.В. Щусев написав посібник, де в самій доступній формі виклав основи медичних знань та правила особистої гігієни. Загальні витрати на експедицію склали майже 159 тис. крб. [8, с. 22; 4].

Після завершення діяльності загону РТЧХ Менелік II звернувся до російського імператора із проханням надіслати нових лікарів. У 1897 р., коли між Росією та Ефіопією були встановлені офіційні дипломатичні відносини, разом із російською дипломатичною місією до Адіс-Абеби прибули і російські медики: хірург М.П. Бровцин, терапевт М.І. Лебединський, фармацевт Б.М. Лук'янов, фельдшери С.Е. Сасон та П. Кузнєцов [9].

Після прибуття до ефіопської столиці вони відкрили тут амбулаторію та госпіталь. За словами начальника конвою російської дипломатичної місії П. Краснова: «...ця звістка облетіла всю Адіс-Абебу, поширилася околишніми селами, проникла за високе Антото, долетіла до таємничої Каффи. І звідусіль пішли хворі» [4, с. 415].

Після завершення місії ефіопський імператор неодноразово висловлював бажання знову запросити російських лікарів. Його прохання було виконане і до 1913р. в Ефіопії працювали лікарі з Росії [9].

Таким чином, діяльність санітарного загону Російського Червоного Хреста в Ефіопії не тільки сприяла розвитку медицини у цій країні, але і була стимулом до взаємного зближення сторін та встановлення дружніх відносин між Російською імперією та Ефіопією.

Список використаних джерел:

1. Бартницкий А. История Эфиопии / А. Бартницкий, И. Мантель-Нечко; пер. с польск. К.В. Большаковой, Н.М. Рукиной, М.Н. Черных. – М.: Прогресс, 1976. – 590 с.
2. Записка председателя Российского общества Красного Креста М.П. Кауфмана от 4 ноября (23 октября) 1896 г. [Электронный ресурс] // Некоторые новые документы о русско-эфиопских отношениях (конец XIX – начало XX века). – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/text/Documenty/Aetniopien/Russ.../text.phtml?id>
3. Краснов П.Н. Казаки в Абиссинии. Дневник начальника конвоя Российской императорской миссии в Абиссинии в 1897–98 году / П.Н. Краснов. – СПб.: Тип. Исидора Гольдберга, 1900. – 472 с.
4. Крылов А. Русские врачи в Абиссинии [Электронный ресурс] / А. Крылов. – Режим доступа: http://www.newafrica.ru/digest/06.1002_ethi.html
5. Новикова Ю.П. Внешняя политика России в Эфиопии во втор. половине XIX в. [Электронный ресурс] / Ю.П. Новикова. – Режим доступа: http://www.moscowia.su/images/konkurs_raboti/2008/3.29.doc
6. Очерк возникновения и деятельности Российского Общества Красного Креста. – СПб.: Государственная типография, 1913. – 63с.
7. Письмо Менелика II начальнику санитарного отряда Российского общества Красного Креста Н.К. Шведову от 22 октября 1896 г. [Электронный ресурс] // Некоторые новые документы о русско-эфиопских отношениях (конец XIX – начало XX века). – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/text/Documenty/Aetniopien/Russ.../text.phtml?id>
8. Российское Общество Красного Креста. Исторический обзор деятельности. – СПб.: Лештуковская паровая скоропечатня П.О. Яблонского, 1902. – 143 с.
9. Русские в Абиссинии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tsv21.narod.ru/photoalbumAbissinija.html>

Бондар А.Г.

Донецький національний університет, Україна

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ БРЕНДІВ ТЕРИТОРІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ БРЕНДИНГУ КРАЇН

В умовах ринкової економіки конкуренція грає важливу роль. Ключовим чинником політичного успіху і конкурентної переваги країни сьогодні є її національний бренд. Зафіксувати динаміку розвитку брендів країн та виявити їх впливовість та ефективність дозволяють щорічні міжнародні тематичні рейтинги, які публікуються з 2005 року провідними компаніями у галузі маркетингу територій. Міжнародний рейтинг – це оцінка країни за певними показниками, які вкупі відображають загальну позицію країни за сукупним коефіцієнтом. Рейтинги дозволяють дослідникам бачити ідеальну модель бренду, полегшують сприйняття загальної ситуації, аналізувати та прогнозувати тенденції та допомагають приймати рішення щодо корегування бренду країни.

Майже десятирічна практика маркетингу територій у всьому світі дозволяє більш об'єктивно і усвідомлено вивчати і формувати бренди регіонів, міст, країн, виявляти помилки та загальноприйняті закони формування брендів територій.

Наприклад, першим міжнародним рейтингом брендів країн є *Anholt-GfK Roper Nation Brands Index*, автором якого виступає незалежний консультант для більш ніж двадцяти урядів з питань стратегії бренда і державної дипломатії Саймон Анхольт. На думку дослідника, рейтинг будь-якої країни складається з шести чинників [1, с. 36–44]:

- туризм (привабливість образу країни для відвідування її туристами);
- експорт (цінність продукції, створеної у цій країні);
- державне управління (наскільки добре уряд керує країною та приділяє увагу глобальним проблемам);

- інвестиції, імміграція (бажання жити і працювати у країні, наскільки якісна освіта, економічний стан країни);
- культура та історичні наслідки країни (у тому числі готовність споживати комерційну культуру країни, спорт);
- люди як капітал (потенційні менеджери і «друзі» країни, особистості, з якими асоціюється певна країна, національний характер мешканців).

Другий масштабний проект – *The Country Brand Index* [8], заснований у 2005 році компанією FutureBrand. Компанія займається дослідженнями у галузі брендингу, надає консультації торговим маркам та щорічно публікує рейтинг брендів територій, який складається зі 102 країн.

Актуальність теми брендингу територій змушує інші світові відомі компанії публікувати свої дослідження брендів територій. У 2012 році вийшов новий рейтинг міжнародної компанії *Brand Finance* «*Топ-100 найцінніших країн-брендів 2012 року*» [6].

Метою автора є на основі провідних рейтингів брендів країн запропонувати власну типологію країн за рівнем успішності їх брендів та простежити динаміку показників, щоб виокремити основні тенденції і закони брендингу країн у світі. Під час дослідження автор звертає увагу на наступні критерії формування стратегії брендингу країн:

- ініціатор брендингової компанії;
- джерела фінансування та кількість коштів;
- цільова аудиторія;
- напрями позиціонування бренду;
- соціологічні опитування/висновки експертів;
- ефект від реалізації брендингової стратегії.

До цього у науці не існувало класифікації брендів країн, яка б дозволила виявити ефективні стратегії брендингу, актуальні механізми на різних етапах брендингу територій. У зв'язку з цим, автор пропонує виокремити три групи брендів країн:

1. Країни, які щорічно зберігають високі позиції у ТОП-10 брендів за рейтингами The Anholt Nation Brands Index [9] та The Country Brand Index [8] (США, Канада, Німеччина, Нова Зеландія, Австралія, Швеція).

2. Найцікавішими кейсами є стратегії країн, які демонструють різкі позитивні чи негативні зміни у динаміці показників їх брендів у рейтингах або країни, які під час форс-мажорних чи негативних обставин змогли утримати стабільні показники у рейтингах (Японія, Китай, Великобританія).

3. Молоді країни, які тільки починають позиціонувати себе у світі чи країни, які нещодавно усвідомили необхідність брендингу своїх територій через відсутність або неефективність бренду (країни колишнього радянського простору, балтійські країни, країни Африки).

Таким чином, можна виявити спільні для сильних брендів елементи і механізми брендингу, які використовували успішні країни:

- рішення про формування національної стратегії брендингу найчастіше ініціює уряд держави;

- створюється спеціальний орган, що займається брендом країни, найчастіше він підпорядковується Міністерству Закордонних Справ, Міністерству Торгівлі / Туризму країни. У найкращих прикладах до цього процесу залучаються також бізнес-товариства, профспілки, в залежності від напрямків розвитку бренду країни (Швеція, Австралія);

- найчастіше сильні бренди країн будуються на 2–3 базових позиціях (туризм, експорт, історико-культурна спадщина). Обрати ключові категорії для країни – найважливіший крок, бо саме в цьому напрямку конструюється ідентичність країни, створюються унікальні символи та образи, країна позиціонує, відокремлює себе від інших за різними ознаками. Якщо базових позицій менше двох, бренд країни буде нестійким і досить вузьким, якщо більше трьох – нечітке позиціонування та ідентифікація.

- майже всі сильні національні бренди стали успішними на міжнародній арені завдяки своїм ефективним національним торговим маркам; кожна успішна країна-бренд намагається просувати кампанію «Made in...»;

- виявлення і використання країнами символічних подій, людей і місць для презентації власної самобутності і національної орієнтації (івент-маркетинг);
- країни, формуючі свій бренд, використовують якомога більше можливостей у галузі ІТ. Країни намагаються демонструвати себе у віртуальному просторі: створюють власні сайти, соціальні мережі вузьких напрямків (туристичні, емігрантські, освітні, бізнесові, мультимедійні), використовують абвергейм-технології;
- будь-яка країна, незалежно від того намагалася вона цілеспрямовано формувати бренд, чи ні, має певну бренд-історію (легенду);
- процес брендингу країн має довготривалий характер;
- уряди країн з сильними брендами намагаються ретельно відстежувати будь-які зміни у стані бренду всередині і ззовні: проводяться дослідження сприйняття країни громадянами та іноземцями, аналізуються та корегуються символи, образи, асоціації, які викликає країна, проводяться моніторинги новин, зображень тощо;
- розвиток бренду потребує фінансування не тільки рекламних кампаній, але й якісного наповнення базових брендингових позицій країни.

Таким чином, за умов глобалізації світ стає єдиним ринком, міжнародна комунікація відбувається через національні бренди країн: держави конкурують з сусідами та регіональними блоками за вплив, владу, престиж, туристів, інвесторів, споживачів, створюючи чи знаходячи власну унікальну ідентифікацію, працюючи над позиціонуванням та стратегією. Міжнародні рейтинги дають умовне бачення бренду країни на міжнародній арені. Позиція країни у певному рейтингу – це вже елемент іміджу, який може як позитивно, так і негативно впливати на її бренд. Україна – молода держава, яка тільки починає робити перші спроби у формуванні свого бренду. На цьому етапі важливо якісно і чітко позиціонувати її у світі. Виявляючи за допомогою основних методик базові стереотипи, цінності, унікальні риси країни, важливо ефективно використовувати отримані дані про країну. Досвід всіх країн дозволяє виокремити основні прин-

ципи ефективного брендингу і формувати нові стратегії по просуванню брендів країн.

Список використаних джерел:

1. Анхольт С. Создание бренда страны / С. Анхольт // Бренд-менеджмент. – 2007. – № 1. – С. 36–44.
2. Стрельцов Д. Политика Японии по продвижению национального и региональных брендов [Електронний ресурс] / Д. Стрельцов // Корпоративная имиджология. – 2008. – № 1. – Режим доступу: http://www.ci-journal.ru/article/50/200801japan_brand
3. Родькин П. Международный опыт территориального брендинга [Електронний ресурс] / П. Родькин. – Режим доступу: http://www.bkworld.ru/archive/y2008/n01-2008/n01-2008_373.html
4. Япония дает туристам бесплатно 10.000 авиабилетов! [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.velotut.ru/2011/10/13/freejapan/>
5. Australia will launch new Brand Australia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nation-branding.info/2009/07/29/brand-australia-council/>
6. Brand Finance «Топ-100 найцінніших країн-брендів 2012 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rate1.com.ua/ehkonomika/2327/>
7. Brand Finance Nation Brands 100 – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.brandfinance.com/images/upload/bfnb_100_2011_web_sp.pdf
8. Country Brand Index 2011–2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.future-brand.com/wp-content/uploads/2011/11/2011_2012_FB_CBI_ENG.pdf
9. The 2011 Anholt-GfK Roper Nation Brands IndexSM (NBI) 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/gfkgrouppressreleases/nbi_2011_press_release_oct_2011final.pdf

К.і.н. Єремєєва І.А.

Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпропетровськ, Україна

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖУ

Політичний імідж відіграє значну роль у розстановці політичних сил у суспільстві, нерідко він є визначальним фактором при виборі того чи іншого кандидата на певні державні посади. Формування іміджу політика має велике значення при використанні ринкової моделі виборчої технології, за якою кандидат або виборче об'єднання розглядається як товар, який консультанти та організатори мають продати покупцям-виборцям, використовуючи різноманітні методи реклами та пропаганди. При цьому виборців часто вважають за статистів, які є об'єктом маніпулювання методами політичної реклами, а сам кандидат набуває часто віддалений від реальності імідж, що сформований політичними маркетологами.

Дослідники зазначають, що стосовно будь-якого політика, як і організації, можна говорити про кілька типів іміджів: дзеркальний (суб'єктивний), тобто образ політика у власних очах; модельований імідж – образ, який сформований в масовій свідомості на основі наявних знань, досвіду сприймання візуальної інформації, імідж створюється для того, щоб викликати бажані зміни в масовій свідомості і поведінці людей [5, с. 342]; негативний імідж, що створюється опонентами; поточний імідж, що визначається як адекватний реальному суб'єктові образ особистості, який складається в масовій свідомості на свідомому і підсвідомому рівнях [3, с. 331]. При цьому, для поточного іміджу властиві два способи формування – стихійний та із застосуванням спеціальних технологій.

Розробка сильного іміджу вимагає творчого підходу та наполегливої роботи, запорукою успіху якої є вдало обрана іміджева стратегія передвиборчої кампанії, основні положення якої базуються на результатах аналізу політичної ситуації. Іміджева стратегія може включати наступні елементи:

1. Декларація причетності. Даний спосіб є ефективним коли статус певної особи, партії чи організації досить великий і має значний вплив на свідомість людей. В даному випадку політичному суб'єкту потрібно інформувати населення лише про те, що він підтримує певного кандидата. У такому випадку особистісні характеристики іміджу кандидата відходять на другий план.

2. Створення міжособистісного контрасту кандидатів. Цей спосіб заснований на порівнянні особистісних характеристик кандидатів, їх професійних статусів, віку, зовнішності, статі, освіти тощо. Основне завдання між особистісного контрасту полягає в порівнянні за найбільш вигідними для того чи іншого кандидата параметрами.

3. Ставка на базову проблему. Даний елемент полягає у тому, що кандидат повинен порушити суспільно важливу проблему і перетворити передвиборчу кампанію на своєрідний народний референдум.

4. Формування позитивного іміджу кандидата є надзвичайно важливим елементом передвиборчої кампанії для політика, оскільки процес формування політичного іміджу тривалий. Серед принципів формування позитивного імід-

жу слід особливо виділити: представлення кандидата кращим ніж він є насправді, максимальне приховування недоліків кандидата, створення умов, за яких виборці самі б домалювали позитивні риси кандидата, яких він не має.

5. Створення негативного іміджу конкурентам. Напад на імідж конкурента здійснюється, як правило, у вигляді компромату, що часто є порушенням політиком норм та правил моралі.

Іміджева стратегія спирається на певні закономірності, які можна виділити в етапи формування політичного іміджу, кожен з яких має власні методи здійснення. Першим етапом є визначення вимог аудиторії. На цьому етапі збирається інформація, на базі якої буде створюватися побудова іміджу. Дані класифікуються за такими категоріями: природні якості, набуті якості, соціальні характеристики, політичні характеристики, дані соціологічних досліджень. Наприклад, за результатами соціологічного опитування «Зеркало 2008», проведеного центром соціальних досліджень «Софія» респонденти визначилися із найважливішими рисами ідеальної влади: проявляє турботу про народ – 36,6% опитаних; некорумпована – 32,2%; чесна – 27,7%; дотримується законності – 27%; справедлива – 26,1% [2, с. 14]. Ці результати можуть бути цікаві для політтехнологів з приводу створення передвиборчих гасел, які використовуються для формування ефективного іміджу кандидата.

Другим етапом є формулювання характеристик, що в сумі складають імідж. Саме на цьому етапі здійснюється конструювання іміджу по таким напрямкам: зовнішня привабливість, комунікативна механіка, ділова риторика. Для другого етапу важливим має стати не тільки визначення сильних, але і визнання слабких сторін політика.

На третьому етапі відбувається адаптація кандидату до образу, на якому відбувається посилення позитивних рис, які є актуальними для поточного моменту.

Четвертий етап – апробація на електораті – здійснюється в два кроки: перший – апробація через посередників, другий – особиста апробація, коли політик виступає в новій ролі [4, с. 9]. Як посередники можуть використовуватися політичні технології, зокрема політична реклама. Політична реклама є цілеспрямо-

ваною діяльністю з організації інформаційного впливу на поведінку виборців, з метою формування у суспільній свідомості позитивного ставлення до кандидату, його політичного, соціального та особистісного іміджу, програми, а також створення соціально-психологічних передумов для голосування саме за цього кандидата у день виборів. Найефективнішим каналом для реалізації політичної реклами є ЗМІ, що продукують та розповсюджують інформацію, засвоєння якої необхідно для свідомої участі громадян в житті держави та суспільства.

На п'ятому етапі обрані та апробовані характеристики переводяться в різні контексти – візуальний, вербальний, сімейний та ін. Основними каналами інформації повинні бути візуальні повідомлення та події, в яких приймає участь кандидат – саме такі канали мають більшу довіру у населення ніж вербальні комунікації.

Останнім етапом формування політичного іміджу є корекція основних параметрів іміджу відповідно до вимог цільової аудиторії та неминучими викривленнями, що вносяться каналами трансляції та засобами масового тиражування. Корекція іміджу має головним завданням постійне удосконалення іміджу політика, враховуючи поточну ситуацію.

Уся тривала технологія побудови іміджу може бути зведена до чотирьох складових: визначення пріоритетів населення у політичній сфері (етап «інтуїтивного маркетингу»), безпосереднє формування набору рис іміджу політика, політична реклама та продаж сформованого іміджу.

Список використаних джерел:

1. Вылегжанин Д.А. Введение в политическую имиджологию / Д.А. Вылегжанин. – М.: Флинта; МПСИ, 2008. – 136 с.
2. Зеркало – 2008 (результаты социологического мониторинга). – К.: Центр социальных исследований «София», 2009. – 57 с.
3. Лавренко О. Проблемы формування іміджу кандидата в депутаты / О. Лавренко // Проблеми політичної психології. – К., 1997. – С. 331–332.
4. Лікарчук Н.В. Формування іміджу політичного лідера в процесі виборчої кампанії: автореф. дис. канд. політ. наук / Н.В. Лікарчук. – К., 2003. – 20 с.
5. Миліневський М. Імідж політичних партій: Визначення та структура поняття / М. Миліневський // Проблеми політичної психології. – К., 1997. – С. 340–342.
6. Ольшанский Д.В. Политический консалтинг / Д.В. Ольшанский, В.Ф. Пеньков. – СПб.: Питер, 2005. – 448 с.

К.політ.н. Хома Н.М.

Інститут держави і права імені В. Корецького НАН України, Україна

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Одними з актуальних наукових питань є: чому в еру глобалізації відбувається демонтаж інститутів соціальної держави; чи саме глобалізаційні процеси підривають стабільність усталених соціальних держав? В епоху глобалізації ідея «держави добробуту» змінюється через порушення системи спрямування результатів капіталістичного виробництва на соціальне вирівнювання, виробничу демократію та зменшення залежності особи від ринку. Зараз відбувається фундаментальне зрушення в оцінці перспектив, шляхів і цілей глобалізації, усвідомлення того, що економіка та, перш за все, фінанси обігнали у своєму розвитку старі соціальні інститути, усталені структури життєвого світу, що поклато початок деградації фундаментальних передумов західної цивілізації.

Соціальна держава обмежена національними рамками, суверенітетом над певною територією. Вона не може регулювати світовий ринок і діючих на ньому глобальних фінансових структур і транснаціональних корпорацій. Саме цей «недолік» соціальної держави став гостро очевидний в процесі глобалізації.

Сформувалися дві позиції щодо сучасного призначення соціальної держави: 1) підтримується (насамперед, лівим крилом західної соціал-демократії) ідея про те, що в епоху глобалізації соціальна роль держави повинна зростати. Соціальну державу в умовах глобалізації соціал-демократи бачать як «активну (випереджаючу) соціальну державу», яка передбачає баланс між персональною відповідальністю людей і захистом із боку держави; 2) розвивається політична ідеологія «нового третього шляху», яка стала підставою розробленої англійським соціологом Е. Гідденсом концепції «*держави соціальних інвестицій*», яка є неоліберальним трактуванням «держави загального добробуту», де її роль обмежена помірно-перерозподіляючими механізмами у сфері соціального забезпечення та наданням можливостей для нарощування інтелектуального капіталу людини.

Із точки зору «гіперглобалістів», у сучасному світі практично відсутня необхідність існування держави. Національним урядам відводиться роль мало не привідних ременів, що обслуговують світовий капітал, або, головним чином, усього лише посередницьких інститутів, що забезпечують зв'язок між дедалі міцніючими місцевими, регіональними, тобто глобальними механізмами управління». «Скептики» наголошують на перебільшенні значення та ролі глобалізації: ні держави, ні уряди не втратили своєї ролі, а вони є основними політичними акторами, а тому незмінною є функція соціального забезпечення держави. «Трансформісти» дотримуються позиції, що держава як і раніше володіє усією повнотою влади на своїй території, але все більше значення починають набувати норми міжнародного права й інститути міжнародні органи. Відбувається трансформація та пристосування держави до нових умов, унаслідок чого змінюватимуться й адаптовуватимуться до нових умов й її функції щодо забезпечення добробуту.

Деякі автори, стоять на позиції, що соціальна держава в сучасному світі не тільки не втрачає свого значення, але, навпаки, зміцнюється як гарант дотримання прав громадян. Процеси, які відбуваються у світовій системі, становлять загрозу тільки для ліберальної моделі соціальної держави, а при неоконсервативній та соціал-демократичній моделях держава жодною мірою не перестає відіграти своєї ролі. В цілому взаємозв'язок міжнародної економіки та соціальної держави різниться в кожній конкретній державі.

Ще один науковий підхід – визнання кризового стану сучасної соціальної держави, що проявляється у зменшенні її здатності захистити національну економіку від глобальної, а також у стагнації й інфляції, коли робляться спроби це зробити. Унаслідок кризи відбувається заміна welfare state на неоліберальну competition state (конкурентна держава), а відповідно, і відмова від політики забезпечення соціальних потреб.

Німецькі соціологи Ю. Хабермас і У. Бек наголошують на незворотності трансформацій соціальної держави під впливом глобалізації, коли ми входимо в нову епоху з новим балансом між економікою та соціальною сферою. Традицій-

на кейнсіанська держава загального добробуту з її потужною «національно-державницькою» складовою, на їх думку, приречена, і кінець цьому європейському соціальному проекту покладе глобалізація. Зовсім по-іншому оцінюють причини та хід глобалізації автори, які дотримуються погляду на глобалізацію як перемогу у всесвітньому масштабі ідеології «вільного ринку», напр., Б. Ліндсі вважає, що оскільки соціальній державі не вдалося уникнути ні криз в економіці, ні подолати нерівність у суспільстві, то вона (соціальна держава) підлягає ліквідації, а її основні функції – приватизації.

В умовах глобалізації дедалі проблематичним стає здійснення державою її соціальних функцій. Із одного боку, це пов'язано з посиленням впливу транснаціональних корпорацій, що прагнуть знизити витрати на виробництво, у т.ч. і за допомогою зниження соціальних гарантій для своїх працівників. Засоби впливу національної держави на політику таких компаній є досить обмеженими. Із іншого боку, ослаблення соціальної діяльності держави пов'язане зі свого роду «ліберальним ренесансом», який спостерігається в політиці індустріально розвинених країн із кінця 90-х років ХХ ст. і спричинив відступ від принципів колективної відповідальності та солідарної взаємодопомоги у соціальній сфері. Сьогодні соціальні відносини трактуються більш індивідуалістично, ніж це було кілька десятиліть тому. Це призводить не тільки до зниження регулюючої ролі держави в соціальній сфері, але і до поширення «ліберальних» установок у масовій свідомості, в результаті чого багато молодих працівників відмовляються від участі у національних пенсійних системах, віддаючи перевагу індивідуальним (накопичувальним) схемам соціального захисту. Крім того, демографічна криза породжує серйозні проблеми з фінансуванням пенсійних систем.

Усе частіше висловлюється припущення, що основне соціальне протиріччя глобалізації – це гальмування прогресу або пряме погіршення умов існування основної (і при цьому такої, що збільшується) частини людства за рахунок прискорення розвитку та зростання добробуту меншої його частки.

К.політ.н. Ярошко О.З.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, м. Київ

СВІТ ПО-УКРАЇНСЬКИ – СВІТ ДРУЗІВ ТА ... ІНТЕРЕСІВ

Як відомо, дипломатичні відносини є традиційною формою підтримання контактів між державами, необхідною для їх повноцінного існування як суб'єктів міжнародних відносин та забезпечення національних інтересів. Потреба створення мережі дипломатичних відносин постала і перед Україною після отримання незалежності та визнання її в цій якості іншими державами.

Мета цього дослідження – висвітлення особливостей українського сприйняття інших держав у процесі встановлення дипломатичних відносин з ними.

Окреслення «власних» контурів міжнародної системи або ж формування новою незалежною державою її позиції з глобального порядку денного є імперативом: міжнародним і національним, оскільки йдеться про зовнішню функцію держави, а також необхідність експлікації іншим учасникам власної доктрини і формування щонайменше засад двосторонніх стосунків.

При встановленні дипломатичних відносин з іншими державами формується бачення двосторонніх взаємин, про що вище йшлося, а також бачення візаві в цілому. Типові категорії відносин – «співробітництво» [1; 4; 7–8; 10–12; 14–21; 23; 25–54; 56–59; 62–66; 69; 71–75; 77–95] та «партнерство» [9; 18; 28; 31–33; 40; 45–46; 53; 58; 81; 87] – застосовуються у практиці встановлення дипломатичних відносин України. Йдеться про спільну діяльність обох учасників щодо досягнення поставлених цілей. Втім, що очевидно, якщо держави і встановлюють певні відносини, то в них є певні спільні цілі, на досягненні яких вони працюватимуть.

Поряд з типовими категоріями сприйняття інших держав є й неоднозначна, з точки зору природи міжнародних відносин категорія – «дружба» [1; 5–21; 23–27; 29–30; 34–39; 41–44; 47–52; 54–57; 59–61; 63–66; 69–71; 74–80; 82–86; 88–90; 93–94], що надає останнім якості симпатії, взаєморозуміння, відкритості та довіри [2]. Таким чином, йдеться про ідеальну візію світу – світу друзів, попри те, що в міжнародних відносинах, силових за своєю суттю, побутує політреаліст-

ський постулат «війни всіх проти всіх». Проте якщо непримиренні протиріччя між державами існують, вони відносно не встановлюватимуть або ж розірвуть їх, тому певні ідеальні моменти почасти обумовлені протокольною природою процесу встановлення дипломатичних відносин.

Однак, все-таки категорія *realpolitik* присутня і на момент встановлення дипломатичних відносин, обмежуюча ідеалістичний концепт «дружби». Мова йде про поняття «інтересу» [3; 5; 20; 22; 26–28; 30–33; 35; 40–42; 44–49; 53–54; 58; 62; 67–68; 72–73; 81; 87; 91]. Останній є мірилом ефективності зовнішньої політики як такої, оскільки держава повинна забезпечувати національні інтереси у міжнародному середовищі в цілому та у стосунках з окремими державами зокрема. Класики політичного реалізму стверджують, що задоволення інтересів однієї держави часто можливе за рахунок інших, результатом чого і є війни та різного роду конфлікти. Виникає закономірне питання про «співіснування» категорій «дружби» та «інтересу». Певні елементи теоретико-інтелектуальної напруги знімаються таким чином: дружні відносини з врахуванням державами інтересів одна одної, про що йдеться в офіційному міждержавному дискурсі [3; 5; 20; 22; 26–28; 30–33; 35; 40–42; 44–49; 53–54; 58; 62; 67–68; 72–73; 81; 87; 91]. Проте це не заперечує принципів конкуренції та змагальності. Міра такого роду дій – недопущення недружніх дій (мінімалістське тлумачення «дружби»). Під останніми, вочевидь, слід розуміти таку поведінку, що порушує принципи міжнародного права як універсальний регулятор стосунків між державами [96].

Отже, беручи до уваги відносно неконфліктний тип українського менталітету, як і слід було очікувати, постбіполярний світ бачиться Україною як такий, де держави вирішуються спільні проблеми і працюють над спільними цілями, не вдаються до неприязних дій, порушення принципів міжнародного співжиття, уособлених в нормах міжнародного права, і будучи друзями, намагаються враховувати інтереси візаві.

Список використаних джерел:

1. Домовленість між Урядом України і Урядом Японії про встановлення дипломатичних відносин (у формі обміну листами) від 26 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/392_018
2. Дружба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B0>

3. Нота МЗС Республіки Вірменія про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Вірменія від 25 грудня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/051_625
4. Нота МЗС України про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Державою Ізраїль від 26 грудня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/376_201
5. Обмін листами між Президентом України і Президентом Мексиканських Сполучених Штатів від 14 січня, 12 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/484_005
6. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Гвінейської Республіки від 27 березня, 4 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324_002
7. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Екваторіальна Гвінея від 6 травня, 18 травня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/226_001
8. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Зімбабве від 27 березня, 23 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/716_002
9. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Корея від 5 лютого, 10 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/410_004
10. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Камбоджі від 12 березня, 23 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116_003
11. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Великого Герцогства Люксембург від 27 червня 1992 року, 1 липня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/442_003
12. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Перу від 28 лютого, 7 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/604_002
13. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Об'єднаної Республіки Танзанія від 14 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/834_001
14. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Східної Республіки Уругвай від 27 лютого, 12 травня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858_001
15. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України і Міністерством закордонних справ Республіки Філіппіни від 12 березня, 4 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/608_003
16. Обмін нотами між Міністерством Закордонних Справ України та Міністерством Закордонних Справ Ліванської Республіки від 31 серпня, 26 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/422_010
17. Обмін нотами між Міністерством закордонних справ України та Міністерством Закордонних Справ Малайзії і Посольством Малайзії в Москві 11 лютого, 3 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/458_005
18. Обмін нотами між Урядом України та Урядом Республіки Польща від 2 грудня, 3 грудня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_018
19. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Антигуа і Барбудою від 17 березня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/028_001

20. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Аргентинською Республікою від 6 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/032_100
21. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Австрійською Республікою від 24 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/040_002
22. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Грецькою Республікою від 15 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/300_002
23. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Державою Кувейт від 18 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/414_001
24. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Єменською Республікою від 21 квітня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/887_007
25. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Ісламською Республікою Мавританія від 30 вересня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/478_003
26. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Колумбією від 18 серпня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/170_001
27. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Коста Рікою від 9 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/188_001
28. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Королівством Норвегія від 5 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/578_012
29. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Королівством Непал від 15 січня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/524_002
30. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Лаоською Народно-Демократичною Республікою від 17 вересня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/418_001
31. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Монгольською Народною Республікою від 21 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/496_002
32. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Мальтою від 5 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/470_001
33. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Португалією від 27 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/620_004
34. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Парагваєм від 26 лютого 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/600_001
35. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Ангола від 30 вересня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/024_003
36. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Бурунді від 22 лютого 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108_002

37. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Гватемала від 12 січня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320_003
38. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Замбія від 22 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/894_001
39. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Індією від 17 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/356_002
40. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Куба від 12 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/192_003
41. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Кіпр від 19 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/196_001
42. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Маврикій від 12 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/480_002
43. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Мали від 5 листопада 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466_001
44. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Мозамбік від 19 серпня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/508_004
45. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Молдова від 10 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498_037
46. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Словенією від 10 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/705_004
47. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Чилі від 28 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/152_003
48. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам від 23 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/704_004
49. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Туніською Республікою від 24 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/788_007
50. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Туркменистаном від 10 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/795_032
51. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Турецькою Республікою від 3 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/792_024
52. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Федеративною Республікою Нігерія від 10 грудня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/566_002
53. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Французькою Республікою від 24 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/250_002

54. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Ямайкою від 7 липня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/388_002
55. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Болгарія від 13 грудня 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/100_006
56. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Еритреєю від 20 грудня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/232_001
57. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Ефіопією від 1 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/230_001
58. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Італійською Республікою від 29 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/380_024
59. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Кенія від 5 травня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/404_002
60. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Латвійською Республікою від 12 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/428_007
61. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою від 21 листопада 1991 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/440_005
62. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Великою Соціалістичною Народною Лівійською Арабською Джамахірією від 17 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/434_006
63. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Мальдіви від 17 серпня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/462_002
64. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Намібія від 5 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/516_001
65. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Руандійською Республікою від 8 вересня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/646_002
66. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Королівством Саудівська Аравія від 14 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/682_001
67. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Ісламською Державою Афганістан від 17 квітня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/004_006
68. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Ісламською Республікою Іран від 22 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/364_013
69. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Урядом України і Урядом Республіки Кабо-Верде від 25 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/132_001
70. Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою від 27 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/124_005

71. Спільне Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Китайською Народною Республікою і Україною від 4 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156_006
72. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Албанія від 13 січня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/008_010
73. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Барбадосом від 13 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/052_001
74. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Державою Бахрейн від 20 липня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/048_001
75. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Болівія від 8 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/068_002
76. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Венесуелою від 29 вересня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/862_002
77. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Габонською Республікою від 1 вересня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266_001
78. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Еквадор від 27 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/218_002
79. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Арабською Республікою Єгипет від 25 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/818_011
80. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Королівством Іспанія від 30 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/724_015
81. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Індонезією від 11 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/360_001
82. Спільне Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Державою Катар від 13 квітня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634_001
83. Спільне Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Корейською Народною Демократичною Республікою від 9 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/408_004
84. Спільне Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Кот-д'Івуар від 20 жовтня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/384_001
85. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Султанатом Оман від 19 травня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/512_002
86. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Сенегал від 25 листопада 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/686_001
87. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Чеською і Словацькою Федеративною Республікою від 30 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/203_020

88. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Урядом України і Урядом Республіки Гана від 17 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/288_004
89. Угода між Україною і Королівством Данія про встановлення дипломатичних відносин (у формі обміну нотами) від 20 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/208_008
90. Угода між Україною і Республікою Хорватія про встановлення дипломатичних відносин (у формі обміну нотами) від 3 лютого, 18 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/191_009
91. Угода між Україною і Федеративною Республікою Бразилія про встановлення дипломатичних відносин (у формі листами) від 10 січня, 11 лютого 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/076_001
92. Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною і державою-містом Ватикан (у формі обміну нотами) від 18 березня, 25 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/336_001
93. Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Ірландією (у формі обміну нотами) від 23 січня 1992 року, 26 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/372_005
94. Угода про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Сирійською Арабською Республікою від 31 березня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/760_004
95. Угода про встановлення дипломатичних відносин у повному обсязі між Україною і Республікою Казахстан (у формі обміну нотами) від 4 січня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/398_036
96. Ярошко О.З. Принципи міжнародного права – основа дипломатичних відносин України / О.З. Ярошко // Дипломатичні відносини України з країнами світу: збірник наукових праць. – К.: LAT & K, 2012. – С. 28–30.

Добривечір В.О.

Видавничо-поліграфічний інститут НТУУ «КПІ», м. Київ, Україна

РОБОТА РЕДАКТОРА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інформаційне суспільство, в якому ми живемо нині, перебуває у постійному, безперервному розвитку. Порівняно з попередньою, індустріальною фазою розвитку суспільства, коли пріоритетним напрямом була виробнича сфера (головними продуктами виробництва були речі, енергія), інформаційне суспільство продукує інформацію та знання. Зміна цих пріоритетів вплинула на усі сфери діяльності людства, яким довелось перебудовуватись з урахуванням вимог нових умов існування та намагаючись притримуватись нових тенденцій.

У сучасну епоху проблема комунікації набуває стратегічного значення [1, с. 3], адже основними базисами інформаційного суспільства є інформація та комунікація. Ці базиси стають важливими категоріями не лише на глобальному, а й на локальному рівні [2]. Безперечно, що інформація втрачає свою цінність та вартість, якщо існує самотійно, поза межами комунікації. Одне з визначень інформації розтлумачує це поняття як «відомості про дійсність, сукупність знань про навколишній світ і процеси, що відбуваються в ньому, як основа для діяльності» [3, с. 46]. Особливу увагу слід звернути на слова «основа для діяльності», тобто інформації в своїй суті передбачає її використання – застосування та передавання. Водночас бачимо, що комунікація як «спілкування особистостей за допомогою мовних і паралінгвальних засобів з метою передавання інформації» [4, с. 329] неможлива без інформації, тобто інформаційного повідомлення. Єдність та взаємодія понять «інформація» та «комунікація» визначає характерні риси, тенденції інформаційного суспільства: «появу якісно нових ко-

мунікацій та ефективної інформаційної взаємодії людей на засадах зростаючого доступу до національних і світових інформаційних ресурсів, прогресуюче задоволення людських потреб в інформаційних продуктах і послугах» [5, с. 3].

Еволюція усіх сфер людської діяльності відповідно до вимог часу здійснюється на теоретичному та практичному рівнях. Для галузі наук «Соціальні комунікації» питання змін у теорії та практиці становлять особливий інтерес, адже ця галузь не просто тісно пов'язана із поняттями «інформація» та «комунікація», а «вивчає нові методи, методики, техніки, технології соціального комунікування залежно від соціальних умов, соціальних суб'єктів, соціальних структур» [6, с. 8].

У видавничій справі та редагуванні як галузі соціальних комунікацій відбуваються зміни. Протягом тривалого часу теоретики та практики видавничої справи спиралися на роботи радянських науковців Д. Григораша, Р. Іванченка, Є. Ліхтенштейна, О. Михайлова, А. Мільчина, О. Почечуєва, М. Сікорського, М. Фелера та багатьох інших. Ні в якому разі не применшуючи значущості та важливості їхніх наукових доробків, відмічаємо нові тенденції у практиці видавничої справи та редагування, які призводять до розширення, уточнення, видозміни понять галузі. У своїх сучасних роботах дослідник редакторської справи А. Мільчин відмічає зміну умов роботи редактора – тут потрібен новий досвід» [7, с. 9]. Ці обставини й спонукають до вивчення, уточнення вже існуючих, а можливо, й розроблення і створення нових тлумачень понять із галузі видавничої справи та редагування.

Зважаючи на те, що наукові дослідження і є процесом, в результаті якого створюється нове знання, а, у свою чергу, «інформація, знання як основний інтелектуальний продукт стали імпульсом для забезпечення достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій» [8, с. 5], постає необхідність вивчення понять наукової комунікації, які б змогли поліпшити або створити нові методи, канали, технології наукової комунікації та допомогти розробити нові методики, техніки й визначити роль редактора у цьому процесі.

Наукова комунікація у XXI ст. має суттєві відмінності від тієї, якою вона була у XX ст. Одним із чинників, який спричинив її перехід на вищий щабель, є

процеси глобалізації. Тенденції, що виникли у науковій комунікації останнім часом, заслуговують на посилену увагу, адже є формотворчими факторами для усіх учасників цього виду комунікації.

Наприклад, одна із тенденцій у сфері комунікації між науковцями полягає у тому, що для економії часу під час пошуку необхідної інформації, вони найчастіше звертаються не до першоджерел (наукових журналів), а до баз даних. Такий шлях дозволяє науковцям отримувати доступ одразу до різних найменувань наукових видань та великих часових проміжків. Місце та роль цього каналу наукової комунікації надзвичайно важливо визначити натепер, адже бази даних наукової інформації, встановлюючи свої вимоги до повідомлень, які вони обробляють, створюють систему правил і норм, яка впливає на існування усіх компонентів наукової комунікації.

Дослідники сфери наукових комунікацій у серії численних розвідок висновкують, що серед усіх каналів комунікації між науковцями чільне місце посідає наукове видання. Наприклад, науковий журнал як модель спілкування нараховує понад три століття і за цей період пройшов тривалий шлях розвитку й трансформації, створивши сучасну форму наукового журналу, яка тепер і у майбутньому зазнає і зазнаватиме нових змін у зв'язку з постійною еволюцією суспільства. Важливість створення визначення наукового журналу, що відповідає умовам сьогодення, допоможе чіткіше усвідомити, які методи та підходи має використовувати редактор у своїй роботі над цим видом періодичного видання.

Наукова комунікація, як і будь-яка інша, має свої компоненти та засоби, без яких сам процес взаємодії неможливий. До елементарних компонентів комунікації належать адресант, адресат, повідомлення, канал комунікації, інформаційний шум, фільтри, зворотній зв'язок, контекст і ситуація [4, с. 52].

Сфера наукової комунікації є постійним об'єктом для вивчення, і причиною тому є постійний розвиток науки, поява нових галузей наукового знання, спричинених такими явищами як диференціація та інтеграція наук у сучасному світі. Водночас порівняно з іншими сферами комунікації вона має надзвичайно важливе для усього суспільства значення: забезпечує обмін думками між вче-

ними, завдяки якому виникають нові знання, створюються нові ідеї, технології, забезпечується прогрес, тим самим суспільство переходить на новий рівень розвитку. Вивчення, уточнення, розроблення та створення нових тлумачень для компонентів та засобів наукової комунікації належить до першочергових завдань із дослідження наукової комунікації, адже допоможе визначитися з тим, у яких напрямках слід здійснювати свою діяльність такому її компоненту як редактор – омуникант, відправник інформаційного повідомлення.

Список використаних джерел:

1. Шейко В.М. Перспективи розвитку соціальних комунікацій як нової наукової галузі / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань: у 2 ч. Ч. 1: матеріали міжнар. наук. конф., Харків, 26–27 лют. 2009 р.; ред. кол. В.М. Шейко та ін. – Х.: ХДАК, 2009. – С. 3–9.
2. Лайон Девід. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії. Інформація, ідеологія та утопія [Електронний ресурс] / Девід Лайон. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html>
3. Короткий словник загальнонаукових та соціокомунікативних термінів / уклад. О.В. Тріщук, П.О. Киричок, Н.М. Фіголь. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 124 с.
4. Бацевич С.Ф. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф.С. Бацевич. – К.: Академія, 2004. – 344 с.
5. Дубов Д. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Д.В. Дубов, О.А. Ожеван, С.Л. Гнатюк. – К.: НІСД, 2010. – 64 с.
6. Різун В. Соціальнокомунікаційний підхід у науці та галузі соціальної інженерії (фрагмент статті) [Електронний ресурс] / В. Різун. – Режим доступу: http://www.journlib.univ.kiev.ua/Socialny_pidhid.pdf
7. Мильчин А.Э. Методика и техника редактирования текста / А.Э. Мильчин. – М.: Книга, 1972. – 320 с.
8. Тріщук О. Науково-інформаційний дискурс як соціокомунікативне явище: монографія / О.В. Тріщук. – К.: НТУУ «КПІ», 2009. – 392 с.

К.социол.н. Грошев И.Л.

*Тюменский государственный нефтегазовый университет,
Российская Федерация*

УПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ КАК ИНСТРУМЕНТ КОНСТРУКТИВНОГО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ

Подход к решению проблем социального общежития с позиции управления потенциалом априори предполагает рассмотрение государственных стратегий не столько с позиции общественного блага, сколько со стороны конструирования новых системных элементов на платформе существующих общественных отношений. Таким образом, достигается максимальный эффект от прикладываемых усилий в русле созидательной концепции развития государства.

Обращение внимания к потенциалу обусловлено наличием негативных тенденций, которые помимо роли сдерживания прогрессивного развития общества, проявляют агрессивный замещающий эффект, транслируя асоциальные установки и приоритеты в качестве государственной политики. Коррупция, проникая во все сферы межличностных отношений, разрушая нравственные ценности, в конечном счете оказывает деформирующее воздействие на структуру социальных установок и существенно снижает размер социального потенциала (иначе человеческого капитала) предопределяя дискомфортную перспективу.

Потенци́ал (от лат. *potentia* – сила) – в широком смысле – средства, запасы, источники, имеющиеся в наличии и могущие быть мобилизованы, приведены в действие, использованы для достижения определённой цели, осуществления плана, решения какой-либо задачи; возможности отдельные лица, общества, государства в определённой области: экономический, производственный, применении термина «потенциал» в математике, физике, технике, биологии и химии [1].

Применительно к социальной системе, потенциал следует обозначить как неиспользуемый человеческий ресурс вследствие неэффективной внутренней и внешней политики государства. В научной литературе принято различать трудовой потенциал, экономический и социальный, называемый иначе социальным капиталом.

П. Бурдье понятие социальный капитал использовал для обозначения социальных связей, которые могут выступать ресурсом получения выгод. Социальный капитал представляет собой совокупность реальных или потенциальных ресурсов, связанных с обладанием устойчивой сетью (*durable networks*) более или менее институционализированных отношений взаимного знакомства и признания – иными словами, с членством в группе. Последняя дает своим членам опору в виде коллективного капитала (*collectively-owned capital*), «репутации» (*credential*), позволяющей им получать кредиты во всех смыслах этого слова. Эти отношения могут существовать только в практическом состоянии, в форме материального и/или символического обмена, который способствует их поддержанию. Они также могут быть оформлены социально (*socially instituted*) и гарантированы общим именем (именем семьи, класса, племени, школы, партии и так далее) или целым набором институционализирующих актов (*instituting acts*), призванных одновременно формировать и информировать тех, кто через них проходит; в этом случае они более или менее реально приводятся в действие, а затем поддерживаются и контролируются в процессе обмена. Будучи основанными на устойчивых (*indissoluble*) актах материального и символического обмена, возникновение и поддержание которых предполагает подтверждение близости (*reacknowledgment of proximity*), они также частично несводимы к объективным отношениям близости в физическом (географическом) или даже в данном экономическом и социальном пространстве.

Дж. Колман в статье «Социальный капитал в производстве человеческого капитала» охарактеризовал социальный капитал как общественное благо, которое создается свободным и рациональным индивидом для достижения соб-

ственных выгод. Этот процесс предполагает социальный контракт, набор социальных норм, социальных обменов и, следовательно, некоторый базовый уровень доверия. Дж. Колман основывал свое понимание на антропологических исследованиях социальных сетей Л. Уорнера, сельской и городской социологии и теории человеческого капитала Г. Беккера. Социальный капитал предполагает социальный контракт, набор социальных норм, социальных обменов и, следовательно, некоторый базовый уровень доверия.

Экономический потенциал страны определяется ее природными ресурсами, средствами производства, трудовым и научно-техническим потенциалом, накопленным национальным богатством. В отличие от социального потенциала экономический выражен в денежно-финансовых эквивалентах и может увеличиваться вне зависимости от проводимой внутренней политики, а за счёт изменения курса валют, складывающейся мировой конъюнктуры, уменьшения численности коренного населения и др. В такой ситуации социальный потенциал (человеческий капитал) может рассматриваться как интернациональный показатель (трудовые ресурсы могут быть использованы за пределами своей родины), тогда экономический потенциал – характеризует внутренний ресурс самого государства.

Коррупционная деятельность выводит значительный объем финансовых средств из-под общественного контроля и, создавая «теневой рынок», значительно обесценивает труд проживающих на данной территории граждан, что в свою очередь, снижает размер «социального капитала и не позволяет ему развиваться в направлении возрастающего раскрытия и использования социального потенциала. Имеющее место быть неравномерное и несправедливое распределение материальных дивидендов среди различных социальных слоев и групп, рано или поздно, но приводит к экономическим коллапсам, вызывающим массовые банкротства в бизнесе и обнищание широких слоев «пролетариев».

Уровень коррупции в России по-прежнему остается на очень высоком уровне – РФ наравне с Угандой и Нигерией занимает 143 место из 182 возможных, говорится в обнародованном докладе базирующейся в Берлине междуна-

родной неправительственной организации Transparency International (TI). Согласно этому докладу, Россия по уровню восприятия коррупции оказалась на 143 месте с индексом 2,4 балла. «Соседями» РФ по списку стали Азербайджан, Белоруссия, Коморские острова, Мавритания, Нигерия, Восточный Тимор, Того и Уганда. В 2010 году Россия занимала 154 место с индексом 2,1 балла [3]. По словам бывшего министра внутренних дел Р. Нургалиева, до двух третей российских бизнесменов, так или иначе связаны с коррупцией, более 50% криминальных доходов в стране идет на подкуп должностных лиц [4]. Ущерб более чем на 12 млрд. руб. был установлен в 2010 г. по делам о коррупции [5].

Попытка властей использовать «силовой инструментарий» в перенаправлении финансовых потоков от наиболее богатой части населения к самому широкому кругу лиц уже сама по себе обладает высокой степенью коррупционности, т.к. нарушение эволюционных принципов экономического развития чревато сбоем в работе и государственного аппарата управления. В такой ситуации выход возможен в формировании институтов гражданского общества и гласного общественного договора. Общественный договор – (*social contract*) соглашение, заключенное непосредственно между людьми, минуя политические и общественные организации. Определяет условия, на основании которых люди готовы участвовать в общественной жизни и подчиняться политической власти [6].

Однако проблема заключается в том, что процесс формулирования основных положений общественного договора предполагает наличие активной жизненной позиции граждан, т.е. элементов гражданского общества, что означает управленческое начало государства, его заинтересованность и социальную ориентированность. Действительность же указывает на отсутствие таких предпосылок.

Логично предположить, что существуют и иные варианты использования общественных (социальных) потенциалов, которые позволяли бы интегрировать интересы каждой личности в групповые интересы, а далее – в общественный интерес. Наиболее продуктивным направлением поиска выступает разра-

ботка механизма взаимовыгодного взаимодействия социального (в том числе и трудового) с экономическим потенциалом, минуя многочисленные «препоны» детерминированные в коррупционные схемы. Квинтэссенцией является не сопротивление коррупции как «социальному злу», а создание параллельных путей развития экономических отношений.

В число приоритетных принципов реализации таких вариантов развития следует отнести следующие:

- 1) непосредственный доступ гражданина к экономическому потенциалу страны через сферы свободного предпринимательства;
- 2) освобождение граждан из-под опеки государства посредством возрастания их экономической и политической самостоятельности и независимости;
- 3) «акционирование государства» – заключение общественного договора между населением и властью в виде краткосрочных контрактов с конкретными функциональными ограничениями и финансовыми показателями эффективности деятельности чиновников;
- 4) развитие безналогового малого бизнеса, который обеспечит самозанятость населения и позволит выполнить вышеуказанные пункты 1 и 2;
- 5) постепенное и естественное смещение «центра тяжести» государственной власти с внутренней на внешнюю политику.

Список использованных источников:

1. Большая советская энциклопедия [Электронный ресурс]. – М.: Советская энциклопедия, 1969–1978. – Режим доступа: <http://www.dic.academic.ru/>
2. Социологический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mirslovari.com/content_soc/kapital-socialnyj-11342.html
3. РИА Новости. Уровень коррупции в РФ за год снизился – Transparency International [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ria.ru/society/20111201/503135867.html>
4. Ущерб от коррупции в России может достигать \$20 млрд – глава МВД [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ria.ru/economy/20080924/151563762.html>
5. Генпрокуратура оценила ущерб от коррупции в 2010 г. в 12 млрд руб. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.news.mail.ru/incident/5256374>
6. Политика. Толковый словарь [Электронный ресурс] / Д. Андерхилл и др.; под общ. ред. д.э.н. Осадчей И.М. – М.: ИНФРА-М; Весь Мир, 2001. – Режим доступа: <http://www.dic.academic.ru/dic.nsf/politology>

К.социол.н. Грошева И.А., Грошева Л.И.

*ГАОУ ВПО ТО «Тюменская государственная академия мировой экономики,
управления и права», Российская Федерация*

ТАКТИЧЕСКИЙ ДИССОНАНС В МОЛОДЕЖНОЙ ПОЛИТИКЕ РОССИИ

Сегодня необходимо создать все условия для формирования у молодого поколения активной устойчивой гражданской позиции, как в политической, так и в неполитической сферах жизни. Просчёты во внутренней политике, а иногда сознательное инициирование абсолютной свободы и вседозволенности среди молодых людей привели к росту молодёжного экстремизма, нравственного и правового нигилизма, росту правонарушений и преступлений, забвению культуры.

В настоящее время активно продвигается идея вовлечения молодёжи в бизнес-среду, но данное явление охватывает преимущественно крупные города, такие как Москва и Санкт-Петербург. По результатам исследования молодёжной активности в г. Москва полезно выделить следующие результаты. Чуть больше четверти потенциальных предпринимателей, которые уже работают, за последние два года доводилось руководить группой коллег. Почти столько же пытались организовать свой бизнес (в среднем по работающей молодёжи эти доли много меньше – 13 и 6%). Представителям этой социальной группы присущ здоровый авантюризм: почти каждый второй её представитель комфортнее ощущает себя в изменчивой, а не в стабильной ситуации (по молодёжи в целом – 32%). Кроме того, они более активны и в собственно деловой обстановке. В молодёжной среде имеется достаточный потенциал, который может стать отправной точкой выхода из мировой экономической рецессии. Однако, согласно опросу агентства «Георейтинг», собственный бизнес имеют только 4% российской молодёжи в возрасте от 18 до 29 лет [1]. Часть молодёжных предприятий прекращает свою деятельность, имея потенциал и перспективу развития. Следует отметить в качестве причины девиантность существующих социальных норм и нормативов в российской экономике.

По мнению Р.Ф. Пустовийта, одной из причин искажения формальных норм в институциональной экономической среде выступает чрезмерная налоговая нагрузка, что вынуждает 55% предпринимателей полностью или частично уходить в неформальный сектор. В таких странах, как Греция, Италия, Бельгия и Швеция, где в виде налогов изымается 72–78%, теневой сектор является очень существенным. В США и Швейцарии, где налоговый пресс составляет соответственно 41,4 и 39,7%, масштабы теневизации незначительные [2, с. 292–293].

В России активно взимаются «неофициальные налоги», например, взятки налоговым инспекторам и другим контролирующим органам. Также существует проблема асимметричной информации, когда и индивиды, и фирмы имеют ограниченные возможности для получения и анализа максимально полной информации для выработки и принятия оптимального бизнес-решения. Имеет место и несовершенство политико-экономического сектора. В условиях отсутствия реальных демократических процедур в государстве соглашения относительно прав собственности устанавливаются теми, кто имеет власть, и любые изменения будут осуществляться в направлении интересов подвластных субъектов [2, с. 297].

Сильное влияние на формирование институциональных норм оказывает чрезмерная регламентация и неоправданное увеличение масштабов вмешательства государства в предпринимательскую деятельность. Согласно утверждению К. Мейера, высокие транзакционные издержки, существующие в странах бывшего СССР, объясняются отсутствием соответствующих навыков у местной бюрократии, которая стремится к сохранению квазиаренды. Также имеет место слабая защита интеллектуальной собственности и отсутствие независимой судебной системы [3, с. 358]. В среднем, для создания новой компании в развитых странах нужно выполнить 6 процедур, по времени затраты составят 27 дней, а по средствам – 8% дохода на душу населения. Чтобы открыть бизнес в бедных странах, нужно в среднем осуществить 11 процедур, затратить 59 дней и заплатить средства, которые равны 122% дохода на душу населения. Отсюда следует, что различия в административных процедурах делают в среднем в два раза сложнее процесс создания своего бизнеса в бедных странах и занятие им,

чем в странах с развитой экономикой. В бедных же странах в два раза меньше способов защиты прав на недвижимое имущество, чем у собственников имущества в богатых государствах [2, с. 304–305].

На базе демократического подхода авторы статьи считают обоснованным выделить два направления относительно вопроса контроля и возможности действий (свободы). Во-первых, это оптио-тактика, сущность которой заключается в предоставлении молодёжи абсолютных прав и свобод при полном отсутствии прямых запретов и ограничений со стороны государства. Данной системы придерживались (в некоторой мере до сих пор придерживаются) многие европейские страны, что в результате привело к массовым выступлениям молодёжи (Франция), сопровождавшимся погромами и мародёрством.

Второе направление можно обозначить как либеральная тактика. Её характерным отличием является наличие контроля и регулярного мониторинга в отношении общественных молодёжных организаций, а также отслеживание тенденций развития молодёжных течений и выявление негативных тенденций поведенческого и морально-психологического плана у молодого поколения. В настоящий момент в нашей стране в равной мере проявляются обе тактики, которые в настоящее время вступили в фазу открытого диссонанса. С одной стороны, государство стремится оказать влияние на образовательный процесс, идеологическое и нравственное воспитание, социальную ситуацию. В это же время на конкретных примерах трагедии в клубе «Хромая лошадь», приступе массовой агрессии на рок-фестивале, многочисленных примерах летальных исходов в области досуга, попустительская свобода, предоставляемая государством, не только приводит к печальным последствиям, но и вступает в противоречие с основными провозглашёнными приоритетами (безопасность), а так же ставит под сомнение успех реализации государственных программ в целом.

В целом, по мнению авторов статьи, можно назвать ряд причин неэффективности существующей программы государственной молодёжной политики:

- 1) несоответствие многих целей и задач в области государственной молодёжной политики реалиям современного российского общества;

2) отсутствие взаимосвязи между реализацией молодёжной политики и другими направлениями государственной деятельности (социальная политика, кадровая политика, вопросы обеспечения образования, социализации и воспитания и др.);

3) отсутствие на федеральном уровне и в абсолютном большинстве субъектов Российской Федерации системы диагностики и комплексного социального мониторинга состояния молодёжной сферы;

4) отсутствие единого информационного банка данных о действующих в сферах государственной молодёжной политики государственных органах управления, их учреждениях, профильных направлениях деятельности, социальных, педагогических и иных технологий работы с молодёжью, соответственно – отсутствует контроль за подобными учреждениями и диагностика их состояния;

5) недостаточная разработанность методик привлечения молодёжи к содействию в выработке новых способов поддержки молодых людей и коррективы уже имеющихся (неисполнение принципа участия).

В заключении хотелось бы отметить, что стратегия социального развития молодёжи должна строиться на базе принципиально новых подходов и, в частности, на основе самореализации молодого поколения в процессе самостоятельности, социального творчества, предприимчивости, осуществления инновационных проектов, программ при активной поддержке государственных и общественных институтов. Эффективная организация системы социального развития молодёжи, её воспитания позволит преодолеть духовно-нравственный кризис в обществе, достигнуть гражданского согласия и создать предпосылки для укрепления демократической России и создания гражданского общества.

Список использованных источников:

1. Официальный портал поддержки малого предпринимательства г. Москва [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ua0.mbm.ru/default.aspx?s=0&p=400>
2. Пустовийт Р.Ф. Формирование предпринимательской институциональной среды в постсоциалистических странах / Р.Ф. Пустовийт // Постсоветский институционализм: монография; под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. – Донецк: Каштан, 2005. – С. 286–308.
3. Meyer K.E. Institutions Transaction Costs, and Entry Mode Choice in Eastern Europe / K.E. Meyer // Journal of International Business. – 2001. – 2-nd Quarter. – Vol. 32. – Issue 2. – P. 357–368.

К.філол.н. Стельмах Х.М.

Львівський національний університет імені І. Франка, Україна

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В ТЕЛЕВІЗІЙНІЙ РЕКЛАМІ

Реклама – це інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо рекламованого продукту. Реклама продає не лише товар, а й образи, цінності, демонструє, ким ми є і ким маємо бути. Серед цих образів містяться також уявлення про те, яким має бути чоловік і якою повинна бути жінка. Вважається, що найбільш впливовими є рекламні ролики, в яких використовують образи, створені за допомогою метафор, асоціацій та стереотипів. Важливо також зазначити, що реклама не створює стереотипів, вона лише підсилює їх у яскравій формі. У дослідженні ми зупинимося на найбільш поширених жіночих та чоловічих образах української телевізійної реклами двох останніх років.

Молода жінка. Жінка у рекламі, передовсім, молода, отже, сексуально приваблива. Старша жінка рідко потрапляє в кадр. Жінка середнього та старшого віку може рекламувати послуги банку (асоціюється із досвідом), або пасту (клей) для зубних протезів. Культ молодості у суспільстві, який особливо стосується жіночого тіла, створює асоціативний ряд немолода – некрасива – неприваблива – сексуально-нецікава – непомітна. Позитивною тенденцією можна вважати рекламу засобів догляду за тілом «Дав», яка намагається пропагувати красу старшого віку, до того ж вона використовує зображення звичайних жінок (не-моделей) із нормальною масою тіла.

Жінка-дружина. Бути дружиною чоловіка є одним із соціальних імперативів, одним з найбільш «природних» прагнень, яке суспільство заохочує. Жінка у такій ролі приваблива, проте не сексуально відверта. Дружина у рекламі – це, передовсім, домогосподиня; дуже рідко вона поєднує оплачувану та домашню роботу. Це говорить про найбільш бажане для суспільства місце жінки як особи, що займається домом (берегиня домашнього вогнища).

Найчастіше жінці перепадає прибирання, прання, готування їжі. Обов'язком жінки з реклами є утримання дому у бездоганній чистоті. Її гордістю є сяюча поверхня меблів, газової плити, кахлю. Вона постійно перевіряє, чи не з'явився десь знову бруд, навіть там, де вона уже поприбирала, використовуючи, однак «інший» засіб. Лише її у домі цікавить усунення плям, бруду, мікробів. У рекламі засобу «Ваніш» чоловік, який поставив пляму на сорочці, залишається безпорадно непорушним, тоді як жінка у паніці хапається за сорочку, доки не з'являється жінка-експерт із чудовим засобом. Реклама побутових засобів дуже часто зображає жінку, яка з маніакальною несамовитістю чистить до блиску плиту, ванну, полегшення та радість приносить лише поява вірного засобу.

Показовим є те, що деструктивна поведінка у рекламі дозволена лише чоловікам (це хлопці повертаються у брудних майках після гри у футбол, чоловік залишає на одязі плями від їжі, повертається у одязі, який погано пахне після рибалки, ранкового бігання). Жінка та дівчина-підліток у рекламі завжди повинна залишатися чистою та доглянутою. Фактично, реклама є продовженням процесу соціалізації, коли вважається природнім для хлопчиків проявляти більшу активність в іграх, грати в м'яч, бруднити одяг, залазити в калюжі, на томість від дівчинки вимагається спокійніша та обережніша поведінка.

Готування їжі теж займається жінка. Допомогти їй у цьому може дочка (яка готує себе до такої ж ролі, як у матері), ніколи – чоловік чи син. У рекламі супу «Віняри» на польському телебаченні дочка цікавиться тим, що робить її мама і допомагає їй. Батько і син дивляться телевизор і з'являються у момент подавання їжі (ідеальна родина у рекламі чотириособова). Жінка рідко сідає за стіл сама і рідко сама куштує їжу (реклама холодильників Самсунг), її власна реакція нецікава глядачеві. Вона сервірує стіл, очікує компліментів. Камера, зазвичай, фокусується на чоловікові у момент поглинання їжі та на реакціях домашніх. Їхні компліменти – чоловікове «смачно», синове «як завжди» слухать їй найвищою нагородою. Процес готування та подавання їжі у рекламі апелює до ролі жінки дбати про інших та обслуговувати їх, жити для когось, не для самої себе.

Жінці-матері у рекламі здебільшого відводиться роль опікунки та годувальниці. Вона збалансовує їхнє харчування «Кіндером» зі справжнім молоком і позбавляє їх болю з допомогою сиропу «Нурофен». Сама поява дітей у кадрі уже передбачає очікувану появу матері. Батько з'являється лише для того, щоб підкреслити некорисність своєї поради, або необізнаність у догляді (як у рекламі підгузків «Ліберо»). Цікаво, що діти більш пов'язані із зовнішнім світом, ніж сама жінка – приходять з прогулянки у забрудненому одязі, повертаються голодні зі школи, мати ж завжди перебуває вдома із готовим обідом, з пляшечкою правильного засобу у руках. Це є свідченням того, що турбота про інших – єдине і найбільш природне жіноче заняття.

Майже ніколи у рекламі не підкреслюється ролі жінки як виховательки, від якої залежить інтелектуальний розвиток дитини. Представлена у них мама рідко бавиться з дітьми, малює їм чи читає. Переважно вона дбає про правильний фізичний розвиток дитини, доглядає за ними під час хвороби, зайнята домашніми справами (у рекламі «Сіліт бенк» вона, після обрання вірного засобу для чищення повертається з ванної до кімнати, де її чоловік та син бавляться у залізницю). Власне, син та чоловік значно частіше бавляться, поки мама зайнята побутовими справами. Батько рідко бере участь у фізичному догляді за дитиною. У рекламі «Сілан-сенситив» чоловік просто присутній у кадрі, доки мама загортає дитину у рушник і притуляє її. У рекламі мама – це та, яка працює вдома для дітей та чоловіка, ніколи не скаржиться, а про чергову роботу думає з усмішкою. Така реклама нав'язує думку, що під час догляду за дитиною жінка мусить відчувати непідробну радість.

Жінка-спокусниця найчастіше з'являється у рекламах засобів догляду за тілом, і чоловічих, і жіночих, а також дуже часто у рекламі кави і шоколаду. Така реклама заснована на сексуальному потязі, адже задоволення від їжі, від ковтка кави асоціюється із сексуальним задоволенням, про що свідчать міміка, закриті очі, напіврозхилені губи, легкі стогони (реклама шоколаду «Корона»). У рекламах жіночих засобів догляду за тілом оцінити дію засобів покликаний чоловік. Усі зусилля жінки із вдосконалення свого вигляду набувають цінності лише тоді, коли Він зможе це оцінити (густе блискуче волосся, непомірно довгі

вії, гладенькі ніжки). Призом є увага чоловіка (реклама бритви «Венус Ембрас»). Підкреслюється думка, що призначення жінка – за будь-яку ціну бути прикрасою, щоб привернути увагу чоловіка (реклама шампуню «Шамту»). Більше того, треба бути не лише гарною, а гарнішою за інших жінок, щоб змогти витримати жорстку конкуренцію. У рекламах засобів догляду за тілом виробники маніпулюють не найкращими жіночими якостями, показуючи конкуренцію між самими жінками, змагання, де головний приз – чоловік.

Безпорадний чоловік. Цілісний чоловічий персонаж є рідким гостем у рекламі засобів для побуту. Чоловіче тіло завжди має якийсь легкий недолік, який жінка намагається усунути. Він або мучиться голодом і жінка подає йому тарілку гарячого супу, або він стає жертвою якихось агресивних зовнішніх сил (печія, бактерії, що викликають неприємний запах, лупа), і тоді вона починає боротьбу із загрозою. У побуті підкреслюється абсолютне невміння чоловіка протистояти побутовим негараздам. У рекламі кави «Нескафе» жінка мусить вдаватися до складної комбінації одягу та пози, щоб злитися з диваном як хамелеон, а чоловік в трусах шукає її у квартирі, щоб запитати, де його друга шкарпетка. У рекламі, де чоловік показаний у родинному колі, він чато виконує роль такої собі безпорадної другої дитини, якій потрібен найкращий догляд.

Чоловік-експерт. Цікавим є тим факт, що часто в рекламі власне чоловік є тим, хто пропонує жінці засіб, про який вона раніше не чула (стиліст з реклами Велла, містер Мускул, експерт з реклами порошку «Тайд»). Навіть якщо він сам далекий від виконуваної роботи, то постає у ролі авторитетного експерта, за яким стоїть вирішальне слово у обранні засобу. Варто звернути увагу також на голос експерта, який звучить за кадром. Жінки озвучують рекламу шампунів, «Кіндер-сюрприза», кремів від зморшок, натомість, коли йдеться про серйозніші речі, наприклад, небезпеку, яку несе хвороба, голос експерта дістається чоловікові (реклама ліків «Терафлю», соціальна реклама про псоріаз).

Навіть у тих сюжетах, де чоловіка немає, усе мовби позначено його невидимою присутністю. Власне він має оцінити чистоту килима, приємний запах у кімнаті, задбаних та здорових дітей, доповнюючи ідеальну картину рекламного світу про чоловіка, невидимого, але, безумовно, головного у домі. Образ жінки

в рекламній комунікації ефективно формує образ привабливості, родини, спокуси, що переноситься на об'єкт реклами. Активність жінки у рекламі реалізується, як правило, у приватній сфері – у помешканні, у догляді за власним тілом, в опікуванні дитиною та чоловіком. Перемоги, які жінки отримують у локальному домашньому просторі, покликані компенсувати повну залежність жінок від цього простору.

Чому використання стереотипних образів є небезпечним? Така реклама негативно впливає на уявлення про соціально прийнятні гендерні уявлення, також вона негативно впливає на молоде покоління. Дівчата та хлопці обирають кар'єру та дорогу в житті також під дією образів, показаних у рекламі. У вересні 2008 р. Європарламент закликав заборонити рекламу, що сприяє нав'язуванню гендерних стереотипів, оскільки зображення жінки, яка миє посуд на кухні та чоловіка, який ремонтує автомобіль, трактується як дискримінація за статевою ознакою. Під впливом рекламних роликів зі стереотипними гендерними образами людям стає складно сприймати чоловіків та жінок у тих галузях, де вони виконують нетрадиційні гендерні ролі.

Д.социол.н. Ткаченко В.С.

Северо-Кавказский федеральный университет,

г. Ставрополь, Российская Федерация

СОЦИАЛЬНО-ПОМОГАЮЩАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И СОЦИАЛЬНАЯ СПЛОЧЕННОСТЬ ОБЩЕСТВА

*Публикация подготовлена в рамках реализации проекта
«Социальная сплоченность общества в контексте социальных проблем
Северного Кавказа» при финансовой поддержке РГНФ, проект № 12-03-00313 а.*

В современном обществе с его сложной социальной структурой, выстроенной в иерархическом порядке в соответствии с уровнями организации, от которой во многом зависит взаимодействие граждан при обеспечении своей жизнедеятельности, социальная помощь стала рассматриваться как необходимое дей-

стве, влияющее на разные стороны общественного функционирования и поддерживающее его социальную стабильность. Эту помощь в отечественной науке принято называть социальной работой. Однако вслед за усложнением социальной структуры в обществе возникли и другие формы помогающего взаимодействия, сложившиеся в комплекс, который уже невозможно характеризовать, анализировать, а, тем более, развивать и поддерживать в рамках одного представления о социальной помощи как о социальной работе. Поэтому мы считаем, что необходимо вводить в научный оборот понятие социально-помогающей деятельности, определяя его место в существующей терминологии, посвященной вопросам социального взаимодействия граждан в обществе.

По нашему мнению, социально-помогающая деятельность как общественное явление может быть представлена в виде совокупности процессов передачи социальных ресурсов, как материальных, так и нематериальных (информационных, психологических, духовных), людям или их объединениям, с целью обеспечения их жизнедеятельности, повышения их социального самочувствия или реализации их социального потенциала, направленных на усиление социальной стабильности общества. Социально-помогающая деятельность проявляется в действиях социальных акторов (субъектов помогающей деятельности), направленных на изменение форм жизнедеятельности, социальных ситуаций и социальных статусов людей, нуждающихся в помощи (объектов помогающей деятельности). Фактически можно считать социально-помогающую деятельность отдельной сферой, направленной на обеспечение существования общества наряду с такими сферами деятельности как экономическая, политическая, идеологическая и т.д.

В таком представлении социально-помогающая деятельность как совокупность социальных отношений воздействия и взаимодействия между членами общества, направленных на улучшение жизнеобеспечения, отражает функциональный аспект стабилизации общества за счет привлечения и перераспределения внутренних ресурсов, как трудовых, так и материальных.

Социально-помогающая деятельность реализуется в различных формах, подразделяемых по составу и характеру взаимодействия объекта и субъекта помогающей деятельности на благотворительную деятельность, волонтерскую

деятельность, социальную работу, социальное призрение, социальное страхование, социальное обеспечение и т.д. К этому списку, возможно, следует добавить предоставление государственных и муниципальных социальных услуг, интенсивно развивающееся в современной России.

Ключевой заботой общества служит обеспечение его социальной стабильности – состояния, гарантирующего эффективное функционирование общества с позиций жизнедеятельности и воспроизводства. Одним из важных показателей социальной стабильности общества является его социальная сплоченность. Согласно толкованию социологических словарей социальная (групповая) сплоченность представляет собой степень интеграции группы, общности, общества, включающую уровень единства ценностных ориентаций, прочности межличностных взаимоотношений и согласованности поведения членов группы, общности, общества в основных сферах деятельности. По мнению руководства Совета Европы, социальная сплоченность заключается в общественном благополучии всех граждан, в создании для них гармоничных и стабильных условий и включения их на этой основе в жизнь общества. К проблематике социальной сплоченности относят защиту социальных прав, улучшение системы социальной безопасности, политику в области повышения занятости, социальную политику в городах, программы поддержки детей, интеграцию инвалидов, интеграция иммигрантов, демографическую политику, деятельность служб здравоохранения и т.д.

Социальная сплоченность – это коллективное следствие волевых актов, обусловленных, с одной стороны, свободой выбора граждан, а, с другой стороны, их социальным самочувствием. Если свобода выбора граждан ограничена любыми причинами (принудительное ограничение свободы по решению судебных органов, ограничение вследствие нарушений здоровья, ограничение из-за отсутствия материальных средств и т.д.), они не могут быть полноценными участниками социальной сплоченности. Социально-помогающая деятельность способна снимать указанные ограничения, особенно если используемые формы помощи адекватны социальным ситуациям и ожиданиям граждан и не унижают их человеческое достоинство. Это обеспечивается за счет существования многообразия форм социально-помогающей деятельности.

В основе стремления к социальной сплоченности лежит защита собственных интересов и обеспечения потребностей граждан, их ожидания того, что сплоченное общество (или его часть) будет более надежно обеспечивать жизнедеятельность, чем разобщенное. Социальное самочувствие граждан детерминруется различными внешними факторами, действующими в данном сообществе и чаще всего вызываемыми этим сообществом. Поэтому социальное самочувствие граждан и условия жизнедеятельности в сообществе взаимосвязаны: чем лучше живется гражданину в сообществе, тем выше его социальное самочувствие, и чем выше социальное самочувствие гражданина в сообществе, тем больше он склонен сохранять и поддерживать условия жизнедеятельности в этом сообществе.

Существенное значение имеет то, на каком уровне общественной организации гражданин видит наибольший эффект в защите своих интересов, а для людей, нуждающихся в социальной помощи также то, от какой структуры исходит эта помощь или инициатива на социально-помогающую деятельность. К примеру, если гражданин полагает, что основным его защитником является семья, то он будет прилагать усилия для максимальной сплоченности этой семьи. Если же он полагает, что главный источник его жизнеобеспечения является корпорация или фирма, где он работает, то и акцент в сплочённости он будет ставить на корпорации (фирме). Соответственно социальная сплоченность на государственном уровне будет важной целью для граждан, получающих социальную помощь от государства.

Для принятия решений по выбору стратегий и тактик в действиях, усиливающих социальную сплоченность, граждане должны обладать полной и объективной информацией обо всех процессах, происходящих в обществе, и возможных следствиях социальной политики государства. Искажение информированности, преднамеренное либо случайное, неспособность гражданина получать и анализировать необходимую информацию, несомненно, будет приводить к неадекватным выборам, повышающим социальную сплоченность отдельных подразделений или структур общества в ущерб всему обществу либо даже в ущерб

самому гражданину. Вероятно, в этом состоит объяснение негативных последствий высокой социальной сплоченности некоторых корпораций, экстремистских организаций и т.д.

Таким образом, в сложившемся комплексе социальных действий и отношений социально-помогающая деятельность, применяя различные виды помогающего труда и социальных контактов, используя общественные ресурсы, накопленные и хранящиеся в различных формах, обеспечивает соблюдение социальной справедливости за счет повышения социального благополучия и самочувствия граждан методами, адекватными их ожиданиям и сложившейся в обществе социально-экономической и социально-политической ситуации, тем самым, усиливает социальную сплоченность общества, не нарушая его социальную структуру и иерархию.

Відьменко М.О.

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького, Україна

ПОЗИТИВНІ ДЕВІАЦІЇ В СУСПІЛЬСТВІ

Суспільство – це система з її динамікою розвитку, де відбуваються процеси різного характеру (збереження, зміни). Зазвичай, девіації відносять до різних соціальних патологій, і, як правило, у свідомості людей вони мають стійке негативне значення і розуміння. Але існує беззаперечний факт, що відхилення від норми можливі як «вниз» так і «вверх». Філософське бачення проблеми визначає межу між позитивно і негативно відхиленою поведінкою та пояснює причини, умови, фактори, які детермінують цей феномен соціальної реальності, який все ще не достатньо вивчений. Парадокс, але девіація зміцнює норми суспільства: за її допомогою прояснюються існуючі стандарти соціальної поведінки

Одним з механізмів суспільного розвитку виступають позитивні девіації, що є соціальною творчістю. Така діяльність не обмежується лише відтворенням відомого, а породжує нове, відмінне, якісно нові духовні і етичні цінності. Звідси і розуміння творчості як механізму розвитку матерії, утворення її нових форм. Творчість, як і негативні відхилення – форми соціальної активності, тобто відхилення від норм з позицій соціального цілого може бути об'єктивно корисним, прогресивним, який виступає механізмом розвитку суспільства, або соціально небезпечним, затримуючим його розвиток.

Девіація забезпечує рівновагу системи, тим самим її змінює. Ці зміни діалектично протилежні – можуть мати як і позитивний так і негативний характер. Б.С. Грязнов писав, що будь-яка творчість – завжди злочин, звичайно не в юридичному сенсі цього слова. Творчість (злочин) як творіння. Художник може стати сильніше відпущеного йому природою (Богом), але для цього він повинен

скоїти злочин проти природи (Бога), тобто творчість виявляється справою диявольською. Вчений стверджує, що творчість є біль, страждання, злочин. Отже, творчість це героїзм.

Однією з функцій науки, як соціального інституту є створення нового, тому будь яке відкриття руйнує сталі стереотипи і викликає певну реакцію. Наукова творчість, яка має відхилення від норм не творчого існування, відхиляється і від норм самого наукового співтовариства. Аналогічно відбувається і в художній творчості: нові течії, стилі, напрямлення досить рідко мають схвалення. На думку Гилінського, будь-яка справжня творчість – позитивні девіації, що частенько переслідуються державою і науковим, літературним, музичним, художнім співтовариством, а також «простими людьми». Бо творчість – вихід за звичні норми, що сприймається сучасниками, як «зло», девіація, відхилення, порушення.

Наукова література на багато більше містить у собі досліджень реакцій соціального контролю на негативні відхилення ніж на позитивні. Це вказує на проблему відсутності чітких критеріїв розмежування позитивних і негативних девіацій. Під сумнів ставляться навіть такі критерії як соціальне схвалення і соціальне засудження, тому, що соціальному схваленню (через заохочення) в суспільстві піддається конформна поведінка – вчинки, що не виходять за межі поведінкових стандартів, які підтримує більшість. При цьому, і нормальна поведінка, і «відхилення» не є об'єктивною характеристикою певних видів поведінки, а лише наслідок відповідної суспільної оцінки (конвенціональність «норми» – «відхилення»). Позитивна оцінка будь-якої девіантної поведінки є швидше виключенням, чим правилом.

Іноді в якості критерію позитивних девіацій виступає поняття «суспільне схвалення», але слід пам'ятати, що всі оцінки є відносними. На думку В.І. Поклада, характеристику суспільної оцінки позитивних девіацій потрібно розмежувати зовнішнє (деклароване) відношення і внутрішні (латентні) диспозиції. Висловлювати відкритий подив або заздрість по відношенню до героїв, святих, альтруїстів ненормально. У суспільстві прийнято декларувати інше відношення і,

відступаючи від цієї норми, ти ризикуєш сам виявитися девіантом. Вчений стверджує, і ми не можемо з ним не погодитися, що в будь-якому суспільстві ненормально бути дуже розумним. І при зовнішньому схваленні подібної девіації у більшості, як суб'єкта соціальної нормотворчості, завжди під рукою арсенал негативних санкцій (наприклад, кличка «ботанік» для вузівських відмінників).

Співтовариства позитивних девіантів мають свою субкультуру, своє уявлення про норми. Н. Смелзер стверджує, що коли девіація стає колективною, девіантна група набуває більшого впливу в суспільстві, чим її представники, що діють поодиночі. У цій субкультурі особливе значення має ціннісно-раціональна поведінка, яка регулюється не позитивними цінностями (то, чим дорожить і до чого прагнуть більшість, наприклад, гроша, влада, освіта), а природними (абсолютними) цінностями, якими є Істина, Добро і Краса. Таким чином, перед нами постає чіткий критерій відмінності позитивних девіацій від негативних. Якщо стандарти поведінки девіантів ми можемо вважати ненормальними, то поведінку субкультури позитивних девіантів по відношенню до культури більшості – «наднормальною поведінкою».

Таким чином, девіантність має позитивні функції, які розкриваються в соціальній творчості, в різних формах соціальної активності і новаторства, які можуть перечити або не відповідати нормам, шаблонам, стандартній поведінці суспільства в конкретних історичних умовах, але в той же час містити в собі величезний прогресивний початок, який громадська думка схвалює, нехай навіть приховано, або має нейтральне відношення. Ці форми відхилень можуть містити в собі високий етичний, політичний початок, який відображає в собі цінності більш високого рівня, для широкого прояву яких суспільство ще не дозріло (прикладом можуть служити рухи декабристів, народників, правозахисників, великі наукові відкриття, революційна, національно-визвольна боротьба тощо). Геніальність, героїзм, святість, а деколи навіть просто обдарованість, чесність і сумлінність сповна можуть бути розглянуті як «позитивні девіації». Позитивні девіації містять в собі сукупність всіх оригінальних (творчих, креативних) дій, що приносять щось нове, продуктивне в реальність. Вони є виходом за межі бу-

денного, особливий вид діяльності, який актуалізує потенційні властивості і ресурси особистості, що передбачає наявність у суб'єкта здібностей, мотивів, знань і умінь. Завдяки цьому створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю.

К.філос.н. Зубов В.А.

Інститут вищої освіти ПАНУ, м. Київ, Україна

СУЧАСНА ЛЮДИНА: СВІТОГЛЯДНІ ПОШУКИ

Сучасна людина має більший, ніж попередники, ідейний простір для осмислення себе, своїх можливостей, для з'ясування цілей власної життєвої стратегії, ціннісних та моральних настанов. Розвиток інформаційних комунікаційних технологій збільшили джерела отримання інформації про навколишній світ, принципи облаштування різноманітних соціокультурних систем, шляхи їх вдосконалення, про зміст повсякденного життя людей в різних суспільствах. Розширення меж свободи, впровадження демократичних процедур та створення інституцій громадянського суспільства спонукали сучасну людину також до творчості в світоглядних пошуках. В той же час світові світоглядні комплекси виступають підґрунтям або мейнстримом в пошуках сучасною людиною ідейних настанов своєї світоглядної карти.

Слід зазначити, що світогляд людини – це сукупність уявлень людини про світ, про себе, про свої відносини зі світом, про місце людини в ньому та її життєву мету й призначення. Світогляд є формою самовизначення людини, він включає в себе та систематизує перелік таких інтелектуальних утворень як цінності, знання, бажання, погляди, принципи, життєві орієнтири тощо. Світоглядні пошуки сприяють самоутвердженню особистості в соціальному просторі, надають певного сенсу її життєдіяльності. Світогляд не носить постійний характер, а трансформується разом з розвитком людини та суспільства через постійну зміну об'єктивних умов її життєдіяльності і освоєння людиною нових со-

ціальних можливостей та ролей. Тому світоглядні пошуки супроводжують людину все життя. На світогляд людини впливають такі чинники як обставини життя; індивідуальний досвід людини; конкретна ситуація, що передує світоглядному вибору; зміст і форми виховання, механізми соціалізації; сила правових та соціальних норм, звичаїв, глобалізаційних та регіональних, локальних настанов; досягнення науки, релігія, а також існуючий устрій суспільства; соціальні лідери, «кумири»; приклад досягнутих соціального успіху популярних осіб; пропаганда, реклама і агітація у засобах масової інформації; мережева, «форумна» та «блогерна» активність в Інтернеті, використання людиною нових комунікаційних засобів.

По-перше, світоглядний вибір сучасної людини здійснюється, перш за все, в *релігійних та світських межах*. У відсотковому відношенні до чисельності населення планети (приблизно 7 млрд.) прихильників християнської віри – 33,35% (з яких римсько-католицької – 16,83%, протестанти – 6,08%, православних – 4,03%, англіканських – 1,26%), мусульмани – 22,43%, індуїстської – 13,78%, буддистської – 7,13%, сикхів – 0,36%, єврейської – 0,21%, багаї – 0,11%, інших релігій – 11,17%, нерелігійних – 9,42%, атеїсти – 2,04% [1].

Світські світоглядні комплекси людини 21 століття базуються на різноманітних філософських засадах. Поширеними залишаються екзистенційна, волюнтаристська, діалектико-матеріалістична, прагматична та герменевтична картини світу. Популярними в аспекті вибору життєвих стратегій залишаються філософські системи Конфуція, Платона, Ф. Ніцше, А. Камю, З. Фрейда, К. Маркса та інших.

По-друге, світоглядні пошуки сучасної людини зпираються на *традиціоналістське чи модерністське підґрунтя*. Перше більш спрямовано на консерватизм у світорозумінні, а модерністське більш налаштовано на змінність, плинність в розумінні світу, бо й він сам знаходиться у стану постійної мінливості і змін. Незважаючи на універсалізацію та уніфікацію світу національно-етнічний світоглядний комплекс є домінуючим на сьогодні. Він перетворився в глобалізованому світі на націовідрізняльний, етноформуєчий і етноконсолідуєчий чинник певної країни, етносу чи регіону.

По-третє, зазначимо зростаання масштабів кроскультурного пастишу у світоглядних пошуках сучасної людини. Цьому сприяє сучасна економіка та масштабні міграційні потоки, які зробили сучасну робочу силу в етнокультурному та релігійному аспекті мобільною і різнобарвною. Переміщення робітників, потоків грошей, ідей, знань в епоху глобалізації з неминучістю викликає світоглядне змагання, запозичення ідей та цінностей, колажність світоглядних систем.

По-четверте, посилюється рух до створення особистісних світоглядних комплексів, до індивідуальної автономії в реалізації життєвої стратегії. Особливо це проявляється в умовах загострення кризових явищ в суспільстві, невиконання владою чи певною політичною партією соціальних проєктів та планів щодо реформування суспільства. Потрясіння, що обумовила світова фінансово-економічна криза, викликало у сучасної людини бажання існувати в іншому, більш безпечному режимі, звідси – прагнення до «соціального самобудування», певне відокремлення і відчуження від загально прийнятих світоглядних настанов, особливо в ієрархії ціннісних орієнтацій, намагання у власному житті покладатися насамперед на свої власні сили і здоровий глузд.

По-п'яте, тенденціями розвитку світоглядних орієнтацій сучасної людини є рух до інформаційного ускладнення, змістовної наповненості, естетичної вишуканості. Якщо раніше формування світоглядних орієнтацій здійснювалося, головним чином, в сім'ї, навчальних закладах, оточенням, то на сучасному етапі все більш ефективним для поширення світоглядних ідей є використання новітніх комунікаційних технологій та можливостей соціальних мереж, особливо це актуально для молоді та інтелектуалів. Підсумовуючи, зазначимо, що світоглядні пошуки сучасної людини базуються на різноманітних ідейних засадах, які відрізняються субстанціональним підґрунтям, ієрархією цінностей, стратегіями активності і стилем життєдіяльності індивідів. Фактом соціального розвитку людства стає «світоглядна пастишність», різновекторність, креативність, світоглядних пошуків сучасної людини.

Список використаних джерел:

1. The World Book [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html>

К.і.н. Іванов Є.В.

Одеська національна академія харчових технологій, Україна

**«СИНЯ ЕКОНОМІКА» ГЮНТЕРА ПАУЛІ У ФОКУСІ ФІЛОСОФІЇ
СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ**

Загострення екологічних проблем в ХХІ ст. змушує представників усіх суспільних наук звертатись до їх осмислення. Осторонь цього процесу не може залишатись і соціальна філософія, одним із завдань якої є формування світогляду людини, на якому заснована практична діяльність в рамках суспільства, взаємодія з природою і т. д. Спробу дати свою відповідь на екологічні виклики часу в своїй книзі «Синя економіка» здійснив відомий борець за відновлення екологічного балансу на планеті, член Римського клубу Г. Паулі. В основі «синьої економіки», яку він пропонує, лежить розуміння логіки функціонування екосистем [1, с. 29]. Все живе в природі навчилося використовувати закони фізики на свою користь, тому що вони не мають винятків [1, с. 3]. Г. Паулі пропонує, ґрунтуючись на них, будувати такі виробництва, які не виробляють відходів, а виробляють речовини, які можуть бути використані екосистемами, або іншими виробниками. У природі відходи, що з'являються в результаті якогось процесу, – завжди корисна речовина, матеріал, або джерело енергії для інших живих істот [1, с. 8]. Екосистеми є прикладом ефективних експлуатаційних моделей виробництва та споживання, їх різноманітність по всьому світу викликає захоплення та доводить їх спроможність забезпечити всі потреби, вико ристовуючи те, що знаходиться поруч [1, с. 11]. Вони не намагаються досягти монополізму за участі небагатьох гравців на ринку, а засновані на існуванні тисяч учасників, дії яких спрямовані на раціональний розподіл та використання ресурсів.

Для власного виживання суспільство повинно відмовитись від лінійного сприйняття виробничої та економічної діяльності, перейшовши до циклічної, регенеративної моделі. Ми повинні скоректувати модель нашої поведінки, від-

найти засоби, що дозволять забезпечити задоволення потреб всіх [1, с. 12]. Економічна система, яка зможе імітувати функціональність екосистеми, повинна працювати з тим, що доступно на місцевому рівні: енергетичними ресурсами та поживними речовинами, що отримуються в результаті природних процесів [1, с. 14]. На основі принципів, за якими працюють екосистеми, можна замінити старі стандарти виробництва новими, що передбачають каскадування поживних речовин та енергії, тоді ми отримаємо завершену економічну парадигму. Водночас з'являться незвичні рішення, реінтерпретації природи, енергії та поживних речовин, що дозволить нашому суспільству досягти кращої ресурсоефективності, створити конкурентоспроможні промислові галузі та нові робочі місця, впровадити інновації, досягти прибутків [1, с. 25].

Чому ж так мало прикладів успішного застосування принципів «синьої» економіки? Збагачення окремих підприємницьких кіл до цих пір здійснюється за рахунок природи без урахування наслідків для природного середовища [2, с. 97]. Корпорації активно конкурують між собою за місце на перенасиченому ринку. Вони не можуть відповідальними до необхідного ступеня, так як їх мета – швидкі прибутки.

Проблема соціальної відповідальності все більше турбує соціологів і філософів. Російська дослідниця І.А. Сенькіна вказує, що будь-яка організація має два типи взаємовідносин, що формують її соціальну відповідальність:

- взаємовідносини між організацією та суспільством;
- взаємовідносини між організацією та її партнерами [3, с. 11–12].

Яким же чином можна вплинути на ситуацію? Чому її так важко змінити? Справа в тому, що керівники крупних корпорацій та компаній керуються в першу чергу давно встановленими соціальними практиками і не бажають нічого змінювати. При цьому науці доводиться конкурувати з життєво-практичними описаннями соціальної дійсності [4, с. 100]. Враховуючи системність економічних зв'язків, легше побудувати нові, ніж зламати старі. В цьому сенсі окремі

територіальні громади мають більш вигідне становище для просування «синіх» технологій (в тому числі і інструменти соціального управління), ніж великі компанії, обтяжені різноманітними зобов'язаннями і економічними зв'язками.

Очевидно, що для змінення ситуації необхідно не тільки пропагувати екологічне мислення, а й підтверджувати його життєздатність новими, реальними, успішними бізнес-проектами. Цю стратегію просування синьої економіки можна умовно назвати «вбудовуванням». Вона полягає в тому, що на окремій території або підприємстві реалізується «синій» проект. Вигоди і переваги каскадної економіки, побудованої на природних принципах будуть поступово завойовувати популярність.

Соціальна філософія здатна створювати більш гуманне відношення до природи та людини приймаючи участь у формуванні екогуманізму у свідомості та поведінці людей і різних соціальних верств [2, с. 100]. Ще одним важливим її завданням є переорієнтація особистості з споживацького відношення до природи в напрямку відносин, заснованих на коеволюції людства і глобальної екосистеми [2, с. 101]. Найбільш ефективним інструментом досягнення балансу з природою може стати вірно побудоване соціальне управління. Істинне розуміння місця людини в світі повинно ґрунтуватись на принципі, сформульованому А. Швейцером: «Я є життя, що яке хоче жити, я є життя серед життя, яке хоче жити» [5, с. 306].

Список використаних джерел:

1. Паули Г. Синя економіка. Доповідь Римського клубу / Г. Паули; пер. с англ. Анна Побережна. – Risk Reduction Foundation; Paradigm Publication, Taos. – 2012. – 320 с.
2. Чижов П.Г. Философия и экологические проблемы / П.Г. Чижов // Вызовы современности и философия: Материалы «Круглого стола», посвященного Дню философии ЮНЕСКО. Кыргызско-Российский Славянский университет. – Бишкек, 2004. – С. 97–102.
3. Сенькина И.А. Социальная ответственность в управлении экологически ориентированным предприятием: автореф. на соискание науч. степени канд. социолог. наук: спец. 22.00.08 / И.А. Сенькина. – М.: 2001. – 23 с.
4. Вайс Й. Проблема «онаучивания» социального мира / Й. Вайс // Общественные науки и современность. – 1992. – № 6. – С. 94–100.
5. Швейцер А. Культура и этика / А. Швейцер; пер. с нем. Захарченко Н.А. – М.: Прогресс, 1973. – 344 с.

Котов Ж.В.

Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры,

г. Днепрпетровск, Украина

К ИСТОКАМ СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФИИ

*Не выдумывать связи из головы, а
постараться понять действительное движение
и стать сознательным выразителем этого.
Карл Маркс*

Только та философия, которая помогает «понять действительное движение и стать сознательным выразителем этого движения» может претендовать на статус современной философии, на статус философии «действительно заслуживающей этого названия» (Э. Ильенков).

Имеет ли место быть сегодня философия, которая открывает возможность понять, во-первых, «действительное движение общечеловеческой цивилизации к преодолению надвигающейся угрозы самоуничтожения, во-вторых, «действительное движение» восточнославянской цивилизации к самосохранению и к выполнению своей исторической миссии, в-третьих, «действительное движение» личностно развитых индивидов к постижению и реализации истины своего предназначения, истины бытия?

Ответ, к сожалению, приходится давать скорее отрицательный, чем положительный. В лучшем случае можно говорить о том, что идет стихийно и неосознанно процесс становления современной философии.

Но готовы и способны ли сами представители философской культуры и понять действительное движение становления современной философии, и тем более стать сознательными выразителями этого движения? Осознают ли и понимают ли они необходимость этого или сократовское «я знаю, что ничего не знаю» не для них?

Полагаю, что обращение к проблеме истока современной философии открывает возможность включиться в плодотворную дискуссию по данной проблеме.

Лично я, отправляясь от философской концепции Э. Ильенкова и, в частности, от его работы «К истокам философии», готов отстаивать ту точку зрения, что истоком современной философии является философия К. Маркса. Полагаю, что перед такой же необходимостью радикальной переоценки ценностей, перед которой оказался «грек эпохи Фалеса», в нашу историческую эпоху оказался западноевропейец «эпохи Маркса».

Необходимость рационально разобраться в острейших проблемах, вставших перед обществом во времена античности в связи с переходом от родоплеменной организации общественной жизни к цивилизации рабов и господ, приводят к возникновению философии. Необходимость рационально разобраться в острейших проблемах, вставших перед обществом в современную историческую эпоху в связи с переходом от цивилизации рабов и господ к цивилизации свободных людей, приводят к возрождению философии «действительно заслуживающей этого названия» – творческой философии марксизма.

Если мы говорим собственно о самой философии Маркса, то ее статус – это статус не современной философии («философия в каждую историческую эпоху призвана менять свою форму»), а статус истока современной философии.

С моей точки зрения современной является та философия, что отвечает на запросы сегодняшнего дня, отправляясь как от своих истоков именно от философии Маркса. Великолепной иллюстрацией данной точки зрения для своего исторического времени является философия Эвальда Васильевича Ильенкова. Поэтому у истоков современной философии мы видим не только философию К. Маркса и В. Ленина, но и философию Э. Ильенкова, философию всех тех грамотных марксистов, которых удалось и сохранять и развивать творческий потенциал подлинной философии.

Поставим такой вопрос, каким требованиям должны отвечать философские направления для того, чтобы соответствовать статусу современной философии? Каковы те философские направления, которые могли бы претендовать на статус современной философии?

1. Быть максимально далекими от религиозно-мифологического сознания. Ибо современные философские направления, возникая исторически из

недр религиозно-мифологического сознания в условиях необходимости радикальной переоценки устаревших общественных ценностей, по ходу выполнения данной задачи и утраты своей критической функции фактически возвращаются в лоно мифологии с тем, чтобы в новых исторических условиях возродиться как феникс из пепла.

2. Быть ориентированы на теоретическое осмысление действительности, на поиск истины.

3. Выполнять функцию критики устаревших общественных отношений и прояснения для общества его самосознания и самопознания, служить инструментом утверждения правды нового мира против правды старого мира.

«Философия, рождающаяся именно как орган критического отношения к любому высказанному мнению и приговору, с самого начала оказывается вынужденной искать путь к истине через рассмотрение противоречащих друг другу представлений. Демократическая полемика, открытое столкновение мнений, группирующихся всегда вокруг альтернативных полюсов, – вот та атмосфера, в которой только и рождается действительно теоретическое мышление и действительная, заслуживающая этого названия философия» (Э. Ильенков) [1].

Общие принципы подхода к данной проблеме предложены, на наш взгляд, в работе Э.В. Ильенкова «Античная диалектика как форма мысли».

Список использованных источников:

1. Ильенков Э. У истоков философии / Э. Ильенков // Формы общественного сознания. – М., 1986. – С. 338.

Д.філос.н. Кривега Л.Д.

Запорізький національний університет, Україна

АРАБСЬКИЙ СВІТ: НАПРЯМКИ ЗМІН

Соціальна трансформація Арабського світу обумовлює необхідність з'ясувати основні напрямки суспільних перетворень в цьому регіоні. Зазначимо, що арабськими вважаються 23 країни Близького Сходу, Північної та Східної Афри-

ки, що входять в Лігу арабських держав і мають арабську мову в якості однієї з офіційних. Арабський світ – це близько 350 млн. чоловік населення, що розташовано на території із загальною площею приблизно 13 мільйонів квадратних кілометрів, що робить його другим за площею після Росії геолінгвістичною одиницею в світі.

«Арабська весна» («переворот», «революція» або навіть «смута») – революційна хвиля демонстрацій і протестів, що почалися в арабському світі 18 грудня 2010 року в Тунісі, захопила потім Єгипет, Лівію, Ємен, Бахрейн, Сирію. Страйки, демонстрації, ходи й мітинги охопили майже всі арабські країни, в ході яких використовувалися як загальні методи громадянського спротиву й елементи військового протистояння, так і засоби соціальних медіа та Інтернету для організації протесної активності, для спілкування та інформування про події, що відбуваються.

Відзначимо, що відсутність сильних лідерів опозиції укупі з відсутністю у них ефективних інструментів впливу на процеси в суспільстві значно ускладнило ситуацію в ряді арабських країн. У деяких з них протестний рух «живився» ззовні – країнами НАТО – у фінансовому, військовому, політичному аспектах, що підкреслює наявність «підпірки» для «арабських переворотів» ззовні. При цьому використовувалася міжплемінна, міжконфесійна, міжрегіональна ворожнеча еліт і невдоволення певних верств суспільства існуючим станом справ. Нерозвиненість ідеологічного комплексу в більшості арабських країн призвела до використання масами ісламської ідеології, до оформлення ісламу в політичні партії. Головним результатом «арабської весни» стало повалення, передання суду, покарання (аж до страти), вигнання з країни керівників таких держав як Єгипет, Туніс, Лівія, Ємен, діяльність яких, на думку значної частини громадян, є основною причиною тяжкого становища більшої частини населення цих країн. В якості цілей соціальної модернізації були проголошені наступні: реформа політичної системи країни, обмеження влади військових, формування інституцій громадянського суспільства, надання прав і свобод громадянам; розробка ефективної стратегії економічного розвитку країни, подолання корупції та розкрадання ресурсів і суспільних благ; формування нового обліку та іміджу країни тощо.

Але в країнах, де «арабська весна» отримала перемогу, до влади прийшли представники ісламських кіл, а саме «Брати-мусульмани», які проголосили за мету створення суспільства, побудованого на принципах справедливості шляхом дотримання ісламських норм в публічному і повсякденному житті, активний опір західному колоніалізму (особливо його ідейно-культурним формам), повернення ісламу до фундаментальних основ Корану і Суні. Технологія створення ісламської соціальності припускає, що цей процес розпочнеться з кожного мусульманина, його сім'ї, уми (громади), пошириться на суспільство в цілому, призведе потім до побудови халіфату, панісламської держави і потім до нового мусульманського світового порядку. К основним ісламським реформаторським угрупованням належать, зокрема, єгипетська Партія свободи і справедливості, сирійські «Брати-мусульмани» і Незалежний демократичний ісламський рух, лівійська Партія справедливості і будівництва, марокканська Партія справедливості і розвитку, туніська «Ан-Нахда». Ісламісти, як правило, політично більш мобілізовані і активні, ідеологічно більш заангажовані і більш дисципліновані, ніж прихильники світських партій.

Успіх руху «Брати-мусульмани» в ряді арабських країн і, зокрема, в Єгипті ґрунтується на поєднанні ідеології, політики і соціальної роботи. «Брати-мусульмани» завжди активно займалися благодійністю, вихованням і релігійним освітою – кожна первинна організації мала мечеть, школу і спортивний клуб. Часто вони замінюють нефункціональні державні установи і вирішують проблеми звичайних людей за допомогою своїх численних програм соціального забезпечення, які включають в себе освіту і охорону здоров'я, а також через проповіді в мережі своїх мечетей. Рух Брати-мусульмани неоднорідний, у ньому є прагматичні і помірні елементи, включаючи тих, хто щиро бажає привнести в іслам прагматизм, справжню демократію і політичну терпимість. В усіх країнах «арабської весни» йдуть процеси створення нової Конституції, переходу до нової моделі державності, подолання пост революційної кризи та хаосу у функціонуванні соціальної інфраструктури. Так, Президент Єгипту М. Морсі, протеже організації «Брати-мусульмани», зосередив свою активність навколо декількох основних моментів, обумовлених повсякденними буднями єгиптян,

пронизаних в якійсь мірі невизначеністю у функціонуванні соціальних інститутів, розбалансованістю державної машини. До них відносяться *права людини, національна згуртованість, скорочення масштабів бідності, економічне відродження, розвиток освіти і наукових досліджень, зовнішня політика*. Такому ж постреволюційному облаштуванню життєдіяльності суспільства присвячені зусилля владних кіл Тунісу, Лівії, Ємену. Вони заявляють про прихильність до свободи, демократії, прав людини та верховенства закону в рамках принципів ісламу, демонструють готовність до блокування зі світськими партіями при створенні урядів. У плані ісламізації вони воліють обійтися мінімумом – оголошенням шариату основою законодавства і фіксацією в конституції положень про те, що іслам є державною релігією і що главою держави може бути лише мусульманин. Отже, *основними напрямками розвитку* постреволюційних країн Арабського світу виступає: – *зростання впливу ісламістів*, які перетворилися на провідну політичну силу в Єгипті, Марокко та Тунісі та істотно зміцнили свої позиції в Сирії, Лівії та Ємені; – *поступове створення сучасної ісламської соціальності* (суспільство, держава, громадянське суспільство базуються як на світських, так і релігійних – ісламських принципах); – *помірні ісламісти* є реалістичною політичною силою, готової дотримуватись загальноприйнятих «правил гри». Однак, об'єктивно неможливо для них вирішити в найкоротші терміни важливі соціально-економічні проблеми, які назрівали десятиліттями.

К.ф.н. Сакун Г.О.

Одеська національна академія зв'язку імені О.С. Попова, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

Перехід тисячоліть характеризується масштабними, фундаментальними та прискореними трансформаціями історичних процесів, що актуалізують проблеми перехідного періоду. У суспільно-політичному аспекті ми спостерігаємо перехід від індустріальної до постіндустріальної, від регіональної до планетарної

цивілізації, від капіталістичних та постсоціалістичних суспільств до цивілізацій соціально-орієнтованого ринку та ліберальної демократії, і нарешті, перехід від звичайної культури до метакультури [2]. На фоні різких змін характеру, темпів, форм протікання та смислів світового історичного періоду виникає потреба у методологічному аналізі динамічності змін соціального світу.

Освіта виконує життєво важливу суспільну функцію, є ключовою ланкою і умовою існування суспільства підкреслюють у своїх дослідженнях С. Гончаренко, Ю. Мальований, О. Сидоренко [2, с. 13]. Виходячи із загально цивілізаційних змін, що охоплюють і нашу державу, освіта має стати пріоритетом будь-якого суспільства чи будь-якої держави [5, с. 91]. Це обумовлено, за твердженням В. Андрущенко, передусім, тим, що «освіта – це суспільний процес розвитку і саморозвитку особистості, пов'язаний з оволодінням соціально-значущим досвідом, утіленим у знаннях, уміннях і навичках творчої діяльності, чуттєво-ціннісних формах духовно-практичного освоєння світу» [1, с. 110]. Освіта як процес носить суспільний характер, здійснюється в суспільстві і за суспільно визначеними стандартами, саме суспільство визначає суть і спрямованість освіти, її результативність, пріоритети і цінності освітнього процесу.

Саме тому набуває доцільності та вагомості аналіз філософського аспекту тих докорінних змін у напрямках, за якими відбувається розвиток системи освіти, відповідно до пріоритетної методологічної ролі філософії щодо педагогічної науки. Незаперечним є той факт, що і в системі освіти спостерігаються ідентичні процеси перехідного періоду, які характерні для суспільного життя, і можливість їх наукового обґрунтування виникла у зв'язку зі зміною методологічних орієнтирів сучасної науки.

Сучасна філософія по новому осмислює можливості та необхідності створення наукової світоглядної картини світу, в тому числі світу соціального. Концептуальними основами зміни наукових підходів до існування людини у соціумі, всесвіті є міждисциплінарний науковий напрямок, що отримав назву «синергетика» або теорія хаосу (Г. Хакен, І. Пригожин, І. Стенгерс) і виконує функцію нового світоглядного принципу [2–9].

Опираючись на ґрунтовний науковий аналіз філософських напрямків, що проведений В. Лутаєм [3, с. 55–77], ми можемо визначити вихідні філософські складові в освіті. У першу чергу це голістська філософія, для якої характерна переоцінка таких властивостей буття, як сталість, порядок, гармонія, логос та загальні цінності. Представниками цього напрямку зовсім не враховувалися категорії змінності, хаосу, випадковості та індивідуальності. Існуюча система освіти в соціалістичному суспільстві була побудована на методології філософського напрямку гармонійної цілісності і висувала ідеї пріоритету загально-цілісного принципу над особистісно-індивідуальним. Цей філософський напрям, зазначає науковець, є актуальним і в наш час, його метою є створення цілісної теоретичної системи педагогічної діяльності на основі гармонійного вирішення всієї сукупності її суперечностей, проте він неспроможний забезпечити розв'язання всіх найважливіших проблем сучасної освіти.

Виходячи із аналізу результатів досліджень В. Лутая в галузі філософії освіти, ми можемо ствердно відзначити той факт, що закономірності синергетики дозволяють виявити певну обмеженість педагогічних теорій, що ґрунтувалися на цілісності й постійності методів педагогічної діяльності, при цьому характерною була тенденція недооцінки значення їх змін та варіативності.

Сфера освіти є однією із складових загальнолюдських цінностей, тому забезпечення високої якості освіти на її різних ланках є однією з першочергових проблем, що потребує вирішення. Цілком очевидно, що освіта нині має стати однією з найбільш широких сфер людської діяльності, крім цього, освіта, особливо вища, розглядається як головний, провідний фактор соціального та економічного прогресу, адже найважливішою цінністю та основним капіталом сучасного суспільства є людина-професіонал, яка здатна до творчого пошуку, вміє орієнтуватися в інформаційних потоках, може повноцінно жити і працювати в умовах динамічних змін.

Виходячи із результатів аналізу суспільних перетворень та динаміки змін сучасних реалій, ми переконуємося у доцільності реформаційних зрушень у системі освіти. На зламі тисячоліть освіта потребує інтенсивної глибинної мо-

дернізації, що ініціюється внутрішньою логікою розвитку самої системи освіти, на основі наукового переходу до пізнання людиновимірних нелінійних, відкритих, дисипативних систем відповідно до стрімкого розвитку техногенної цивілізації.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу) / В.П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 11–17.
2. Гончаренко С. Гуманізація і гуманітаризації освіти / С. Гончаренко, Ю. Мальований // Шлях освіти. – 2001. – № 2. – С. 2–7.
3. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти / В.С. Лутай. – К.: Магістр–S, 1996. – 256 с.
4. Лутай В.С. Реформування вищої освіти на основі становлення філософсько-методологічної парадигми посткласичної науки. Рух на випередження / В.С. Лутай // Вища освіта України. – № 2. – 2001. – С. 33–43.
5. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / за ред. Кременя В.Г. – К.: Наукова думка, 2003. – 853 с.
6. Некрасова Н.В. Проблемы культурологии образования / Н.В. Некрасова // Профессиональное образование. – 2003. – № 10. – С. 30.
7. Пазенок В.С. Філософія і право / В.С. Пазенок // Проблеми філософії права. – К.; Чернівці: Рута, 2003. – Т. I. – С. 52–55.
8. Стенгерс И. Порядок из хаоса (новый диалог человека с природой) / И. Стенгерс, И. Пригожин. – М.: Наука, 1986. – 386 с.
9. Цветков В.В. Демократія – управління – бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства: монографія / В.В. Цветков, В.П. Горбатенко. – К.: Знання. 2001. – 248 с.

Болотова Е.И.

ОУП ВПО «Академия труда и социальных отношений»,

г. Москва, Российская Федерация

**ПРАВОВОЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЕЙСТВИЙ, СОВЕРШАЕМЫХ
ДО ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГИСТРАЦИИ ДОГОВОРА**

В российском гражданском законодательстве установлен ряд письменных сделок, подлежащих государственной регистрации [1]. В частности, упоминаются: договор продажи жилого дома, квартиры, части жилого дома или квартиры (п. 2 ст. 558 ГК РФ), договор продажи предприятия (п. 3 ст. 560 ГК РФ), договор дарения недвижимого имущества (п. 3 ст. 574 ГК РФ), договор ренты (ст. 584 ГК РФ), договор аренды зданий и сооружений, заключенный на срок не менее года (п. 2 ст. 609 ГК РФ), договор аренды предприятия (п. 2 ст. 658 ГК РФ). Это далеко не полный перечень договоров такого типа (регистрации подлежат и такие сделки, как ипотека (п. 3 и 4 ст. 339 ГК РФ), договоры коммерческой концессии (п. 2 ст. 1028 ГК РФ), лицензионные договоры (п. 2 ст. 1235 ГК РФ) и др.), однако для целей настоящего исследования использование моделей договоров, указанных в части второй Гражданского кодекса, представляется наиболее эффективным.

Как известно, законодатель, следуя традиции, делит договоры на реальные и консенсуальные. Несмотря на то, что сами эти понятия оказались не востребова- ны действующим законодательством, тем не менее их определения в нем со- держатся. Обратившись к положениям ст. 433 ГК РФ, в этом нетрудно убе- диться. Пунктом первым обозначены договоры, которые считаются заключен- ными «в момент получения лицом, направившим оферту, ее акцепта», то есть, консенсуальные. Соответственно, содержание второго пункта предполагает существование реальных договоров, в которых помимо достижения соглашения

требуется также передача имущества. Известны также договоры, относящиеся либо к одному виду, либо к другому. Однако, ст. 433 ГК РФ содержит еще один пункт, третий, в котором момент заключения договора определен иным образом. Из него следует, что договоры, подлежащие государственной регистрации, считаются заключенными в момент внесения соответствующей записи в реестр.

При этом очевидно, что процедуре регистрации предшествует как минимум совершение соответствующего волеизъявления сторонами. Следует отметить, что во всех случаях, когда законодательно установлена необходимость регистрации договора, предполагается также необходимость соблюдения как минимум простой письменной формы сделки. Ясно, что фиксации подлежит достигнутое соглашение, содержанием которого выступает определенный набор прав и обязанностей, взаимно принятых на себя сторонами. Однако, буквальное толкование закона позволяет предположить существование некой фикции, которая предполагает, что момент возникновения этих прав и обязанностей отсрочен во времени.

Есть все основания предполагать наличие в этих случаях некоего юридического состава, в котором факт регистрации выступает завершающим элементом. Предположение о наличии юридического состава связано с тем, что вне зависимости от вида договора, регистрации всегда будет подлежать нечто, но никогда в этой роли не сможет выступить ничто. Следовательно, еще одним фактом, входящим в этот состав, является достигнутое сторонами соглашение. Таким образом, соглашение как некий конгломерат оферты и акцепта, способно выступать в зависимости от ситуации как единственным юридическим фактом, влекущим возникновение договорного правоотношения, так и входить в юридический состав.

Теперь обратимся к другому вопросу. Представляется неслучайным построение договоров по той или иной модели в зависимости от определения момента их заключения. Отдельные договоры реальны в силу как сформировавшейся традиции, так и в силу других обстоятельств, именуемых обычно термином «правовая природа». Правовая природа в данном случае предполагает

необходимость вынесения за рамки содержания соглашения совершение некоторых действий, которое в этих ситуациях входит не в состав договора, а в юридический состав, опосредующий его заключение. Следовательно, есть некоторые основания предположить, что и в числе договоров, подлежащих государственной регистрации, могут оказаться те, в которых волю лица заключить договор будет составлять не одно лишь волеизъявление, но и сопряженное с ним фактическое действие в виде передачи вещи.

Здесь уместно процитировать высказывание Ю.А. Тарасенко: «Заметим, что законодатель не противопоставляет (по крайней мере, явно) реальные, консенсуальные и регистрируемые договоры друг другу, что явствует хотя бы из того, что закону известны как реальные так и консенсуальные договоры, которые подлежат регистрации! Можно сказать и иначе: реальные и консенсуальные договоры – это договоры нерегистрируемые, которым можно противопоставить договоры регистрируемые. Это означает, что действие регистрации никоим образом нельзя сравнивать с действием передачи – регистрация всегда должна следовать за передачей. Рискнем предположить, что отсутствие передачи вещи по реальному договору породит парадоксальную ситуацию – зарегистрировать будет нечего. Это отчасти подтверждается и регистрационной практикой учреждений юстиции» [2]. К отмеченной цитате можно присоединить высказывание из монографии Б.Л. Хаскельберга и В.В. Ровного «Реальные и консенсуальные договоры в гражданском праве» [3]. Они, в частности, отмечают, что «договор, предусматривающий отчуждение недвижимого имущества под выплату ренты, является реальным договором, характеризующимся определенными особенностями». При этом под особенностями подразумевается определение момента перфекции договора в связи с фактом государственной регистрации.

Таким образом, не вызывает сомнений тот факт, что в «регистрируемых» договорах, помимо факта регистрации подразумеваются и другие элементы, образующие в совокупности юридический состав. В цивилистике давно известна проблема определения значимости ненакопленного фактического состава. В

этой связи отмечают, что не представляется возможным придавать самостоятельное значение не полностью сформированному составу, поскольку такая диспозиция сводит на нет юридическую значимость состава как такового. Однако, нельзя не отметить, что, действительно, ненакопленный состав не способен породить тех же последствий, что и сформировавшийся. Но это не означает, что не могут возникнуть иные последствия, имеющие юридическое значение. Это возможно в случае наличия в неполном составе не одних только фактических действий, но и тех, которые сами по себе могут быть признаваемы в качестве юридических фактов.

Если рассмотреть факты, накопление которых может происходить в процессе заключения «регистрируемых» договоров, то к таковым можно отнести: 1) наличие соглашения; 2) передача вещи; 3) государственная регистрация договора. Понятно, что состав, состоящий из всех трех элементов актуален только для реальных «регистрируемых» сделок (к их числу мы можем отнести договоры дарения и ренты в случаях, когда их объектом выступает недвижимое имущество).

Для того, чтобы оценить значимость ненакопленного фактического состава в данном случае, требуется установить, какие гражданско-правовые последствия способны породить эти факты на этапе, предшествующем государственной регистрации.

Соглашение, как элемент, необходимый для «жизни» любого договора, представляет собой согласованное волеизъявление контрагентов сделки. В классификации юридических фактов его можно обозначить как юридически значимое действие – акт. В рассматриваемой ситуации момент достижения соглашения по всем существенным вопросам не связан с возникновением обязательств по договору. Казалось бы, на этом основании можно выразить сомнение в обоснованности отнесения в данном случае соглашения к числу юридических фактов. Однако, не следует забывать о положениях п. 3 ст. 165 ГК РФ, согласно которым «если сделка, требующая государственной регистрации, со-

вершена в надлежащей форме, но одна из сторон уклоняется от ее регистрации, суд вправе по требованию другой стороны вынести решение о регистрации сделки». Таким образом, можно констатировать, что наличие соглашения и в отсутствие регистрации способно породить правовые последствия. Было бы неверно полагать, что оно способно привести к тем же последствиям, поскольку решением суда в данном случае лишь восполняется воля уклоняющегося контрагента, не более, поскольку это решение не способно заменить регистрацию. Однако в данной ситуации можно установить юридическое значение соглашения, которое выражается в возникновении права на обращение в суд добросовестного участника при наличии уклонения со стороны контрагента. Очевидно, и в этом случае нельзя однозначно утверждать о самостоятельном юридическом значении соглашения, поскольку и здесь речь идет о юридическом составе: 1) наличие соглашения; 2) уклонение от его регистрации. Тем не менее, есть основания придавать в данном случае правовое значение соглашению и в отсутствие регистрации как таковой.

Следует учитывать также и п. 4 ст. 165 ГК РФ, согласно которому «сторона, необоснованно уклоняющаяся от нотариального удостоверения или государственной регистрации сделки, должна возместить другой стороне убытки, вызванные задержкой в совершении или регистрации сделки». Ситуация аналогичная, тот же юридический состав, что и в случае, рассмотренном ранее. Только здесь речь идет о возникновении не процессуальных, а материальных прав. Однако юридические последствия налицо, следовательно и здесь соответствующие действия приобретают значимость для права.

Можно было бы возразить, что рассмотренные ситуации не имеют отношения к нормально ожидаемому развитию событий при заключении договоров такого типа, в то время в случае, с уклонением не связанным, никакого правового значения за достигнутым соглашением мы признать не можем. Если настаивать на позиции, согласно которой юридические факты способны порождать только правоотношения, тогда этот вывод верен. Однако в цивилистике существует и

иная точка зрения, согласно которой юридические факты могут порождать еще и правовые состояния, и секундарные права. Представляется, что именно последние могут возникать в данном случае до этапа государственной регистрации. Сущность секундарных прав чаще всего объясняется через некое состояние связанности, которое можно уловить и здесь, поскольку, сторона, участвовавшая в достижении соглашения в результате оказывается связанной необходимостью зарегистрировать соответствующую сделку, во избежание негативных последствий в виде возмещения убытков.

Нет нужды говорить о ситуациях, связанных с передачей имущества до момента регистрации, поскольку в любом случае, когда речь идет о недвижимом имуществе, фактическая передача не способна породить перехода прав. Тем не менее, во всех случаях, когда такое имущество передавалось, а регистрация не производилась, можно квалифицировать такие действия как основания для кондикции. Соответственно, и здесь нет сомнений в возможности возникновения правовых последствий. В данном случае не имеет принципиального значения, в рамках какой сделки, реальной или консенсуальной, это имущество передавалось. В ситуации нормального ожидаемого развития событий, когда передача осуществляется в рамках заключения реального договора, следствием таковой обычно выступает регистрация перехода прав на имущество, которая на практике обычно происходит одновременно с регистрацией договора.

Таким образом, очевидно, что хотя «регистрируемые» договоры способны породить соответствующий правовой эффект только после осуществления регистрации, не следует отрицать самостоятельного правового значения действий, совершаемых сторонами до этого момента.

Список использованных источников:

1. Гражданский Кодекс Российской Федерации часть II (в ред. от 30.11.2011) от 26 января 1996 года № 14-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 1996. – N 5. – 29 сіння. – Ст. 410.
2. Гражданское право: актуальные проблемы теории и практики / под общ. ред. В.А. Белова. – М.: Юрайт-Издат, 2007. – 993 с.
3. Хаскельберг Б.Л. Консенсуальные и реальные договоры в гражданском праве / Б.Л. Хаскельберг, В.В. Ровный. – М.: Статут, 2004. – 124 с.

Оганесян Т.О.

*Белгородский государственный научно-исследовательский университет,
Российская Федерация*

СИСТЕМА МЕЖБЮДЖЕТНЫХ ТРАНСФЕРТОВ В БЮДЖЕТНОМ РЕГУЛИРОВАНИИ РОССИИ

Бюджетная политика современной России направлена на стимулирование субъектов и муниципальных образований к увеличению доходной базы собственных бюджетов и налогового потенциала путём предоставления им большей самостоятельности.

Бюджетное регулирование осуществляется на всех уровнях власти: федеральном, региональном и муниципальном.

Выделяют два основных метода бюджетного регулирования – система межбюджетных отношений и правовое закрепление доходов (налоговых и неналоговых) бюджетов на постоянной основе за определённым уровнем власти.

Статья 6 Бюджетного кодекса под межбюджетными трансфертами понимает «средства, предоставляемые одним бюджетом бюджетной системы Российской Федерации другому бюджету бюджетной системы Российской Федерации».

В соответствии со ст. 129 БК РФ межбюджетные трансферты из федерального бюджета бюджетам бюджетной системы Российской Федерации предоставляются в форме:

- 1) дотаций на выравнивание бюджетной обеспеченности субъектов Российской Федерации;
- 2) субсидий бюджетам субъектов Российской Федерации;
- 3) субвенций бюджетам субъектов Российской Федерации;
- 4) иных межбюджетных трансфертов бюджетам субъектов Российской Федерации;
- 5) межбюджетных трансфертов бюджетам государственных внебюджетных фондов.

Рассмотрим более подробно каждый из видов межбюджетных трансфертов.

Под термином «дотация» понимаются межбюджетные трансферты, предоставляемые на безвозмездной, безвозвратной основе без установления направлений и (или) условий их использования (ст. 6 БК РФ).

Дотационность того или иного субъекта Федерации определяют с помощью показателей, характеризующих уровень его экономического развития и отражающие необходимость предоставления финансовой помощи. Понятие «дотация» применяется для характеристики регионов, которые в большей степени получают финансовую помощь из федерального бюджета, нежели рассчитывают в бюджетном процессе и при планировании расходов на собственные налоговые и неналоговые поступления.

Дотации, предусмотренные для выравнивания бюджетной обеспеченности регионов, отражаются в структуре федерального бюджета и распределяются между субъектами в соответствии с единой методикой, которая разрабатывается Правительством РФ с учётом требований БК РФ.

Другим видом межбюджетных трансфертов являются субсидии бюджетам субъектов Федерации. Для них характерно целевое расходование, наличие условий для получения средств и обязательств получателей субсидий по обеспечению софинансирования соответствующих расходов.

Субсидии предоставляются в целях софинансирования расходов за счёт двух и более бюджетов. Участие субнациональных органов власти в финансировании за счёт собственных средств расходов, установленных на федеральном уровне, способствует эффективному использованию данных средств и наиболее ответственному подходу при осуществлении финансируемых данным способом мероприятий. Субсидии по сути можно считать стимулирующим механизмом бюджетного федерализма.

Бюджетным законодательством РФ предусмотрено предоставление субсидии из региональных бюджетов Российской Федерации федеральному бюджету и субсидии из местных бюджетов региональным бюджетам Российской Федерации.

Субвенции передаются в случае возложения на бюджеты выполнения расходных обязательств, закреплённых за вышестоящим бюджетом. В отличие от дотаций субсидии и субвенции имеют целевой характер, но, как и дотации, являются безвозмездными и безвозвратными. Вместе с тем субсидии, предос-

тавляемые для инвестиций, могут сопровождаться передачей имущества или имущественных прав на создаваемую собственность.

Субвенции региональным бюджетам из федерального бюджета распределяются между всеми субъектами Российской Федерации по единой для соответствующего вида субвенций методике пропорционально численности населения (отдельных групп населения), потребителей соответствующих государственных (муниципальных) услуг, другим показателям с учётом нормативов формирования бюджетных ассигнований на исполнение соответствующих обязательств и объективных условий, влияющих на стоимость государственных (муниципальных) услуг в субъектах Российской Федерации.

С помощью распределения межбюджетных трансфертов можно оценить уровень дифференциации территорий по показателям бюджетной обеспеченности и уровень саморазвития регионов и муниципалитетов.

Объективными причинами различия бюджетной обеспеченности территорий являются исторически сложившиеся условия размещения налогооблагаемой базы, политические, экономико-географические и природно-климатические факторы. К субъективным причинам можно отнести особенности действующих методик распределения дотаций, главная из которых – использование показателя «отрицательного налогового потенциала».

Межбюджетные трансферты играют важную роль при регулировании бюджетных отношений между центром и регионами. С помощью них повышается результативность решения текущих задач территориальных бюджетов.

К.ю.н. Прохоренко М.М., Котляренко О.П.

Національний університет оборони України, м. Київ

**ПРАВООХОРОННІ ФУНКЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ
ПРАВОПОРЯДКУ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ**

Конституція України проголошує Україну правовою державою. Однією з найважливіших основ цієї держави є верховенство права, яке закріплене у статті 8 Конституції. Реалізація цього конституційного положення зумовлює необ-

хідність охорони права, яка здійснюється за допомогою правоохоронних функцій держави. Ефективність реалізації цих функцій залежить від злагодженої діяльності суб'єктів, які призначені для їх здійснення, серед яких провідна роль належить правоохоронним органам держави.

Окремі правоохоронні органи здійснюють спеціальну правоохоронну діяльність, що відповідає їх назві, особливому статусу в механізмі правового регулювання. Предмет правоохоронної діяльності є специфічним за конкретно нормативно-визначеними функціями. Одним із таких правоохоронних органів є Військова Служба правопорядку у Збройних Силах України.

З метою подальшого зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни у Збройних Силах України, забезпечення конституційних прав військовослужбовців, Верховна Рада України у 2002 році прийняла Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» (далі – Закон), відповідно до якого було створено Військову службу правопорядку у Збройних Силах України (далі – Служба правопорядку) – спеціальне правоохоронне формування в складі Збройних Сил України, призначене для запобігання злочинам, іншим правопорушенням, їх розкриття і припинення, а також виконання інших визначених Законом завдань правоохоронної діяльності. Такі завдання відносяться до основних завдань Служби правопорядку та відповідають меті її створення.

Необхідним атрибутом держави виступають Збройні Сили, які є гарантом національної безпеки України й стабільності в суспільстві. Конституція України встановлює місце і роль Збройних Сил у системі української державності, що визначаються головним призначенням, яке покладається на Збройні Сили України – «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності».

У даному контексті особливий інтерес викликає діяльність Служби правопорядку, яка одночасно є спеціальним правоохоронним формуванням і військовим формуванням. Адже, організаційно Служба правопорядку входить до складу Збройних Сил і відповідно, виконує покладені на них Конституцією України

завдання, а також реалізує визначені Законом завдання правоохоронної діяльності у Збройних Силах, здійснює ряд правоохоронних функцій, що є важливою складовою їх боєздатності.

Правоохоронні функції мають певну ієрархічну структуру. На чолі її знаходиться функція охорони прав та свобод особи, що впливає зі ст. 3 Конституції України. Ця функція держави здійснюється спільно з функцією забезпечення правопорядку. Однак, одна без одної вони існувати не можуть. Охороняти права та свободи можливо тільки через забезпечення правопорядку, який, в свою чергу, може існувати тільки через охорону прав і свобод особи.

Функція забезпечення правопорядку включає такі основні види діяльності: попередження, виявлення, розкриття і припинення правопорушень; розслідування правопорушень; притягнення до юридичної відповідальності правопорушників; перевиховання правопорушників.

Аналіз Закону дає можливість дійти висновку, що для здійснення правоохоронних функцій Служба правопорядку наділена наступними повноваженнями:

- попереджувати, виявляти, розкривати і припиняти злочини та інші правопорушення;
- провадити в установленому законом порядку дізнання;
- припиняти адміністративні правопорушення і здійснювати провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- забезпечувати громадський порядок і військову дисципліну у місцях дислокації військових частин, на вулицях і в громадських місцях;
- виконувати доручення слідчого, прокурора, рішення судів;
- забезпечувати виконання кримінального покарання стосовно осіб, які відбувають покарання у дисциплінарному батальйоні;
- запобігати диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах;
- розшукувати і затримувати військовослужбовців, які ухиляються від виконання кримінального покарання, проводити розшук викрадених вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин;
- здійснювати нагляд за дорожнім рухом військових транспортних засобів;

– брати участь у виконанні завдань, які додатково покладаються під час введення режиму воєнного або надзвичайного стану в Україні.

– Крім того, Кримінально-процесуальний кодекс України уповноважує органи дізнання Служби правопорядку на здійснення деяких правоохоронних функцій, зокрема:

– затримувати осіб, підозрюваних у вчиненні злочину (ст. 106);

– доручати під час провадження дізнання відповідним підрозділам провести оперативно-розшукові заходи (ст. 66, ст. 103).

Правоохоронна функція Служби правопорядку має імперативний характер, реалізація її актів підсилюється можливістю застосування засобів державного примусу.

Правоохоронна функція Служби правопорядку охоплює цілу сукупність доволі різних сфер військовослужбових відносин, що вимагає від військовослужбовців Служби правопорядку високого професіоналізму, самовідданості, відповідальності і розуміння значущості виконуваних завдань.

Обов'язковою умовою ефективного функціонування правоохоронних органів, якісного виконання ними покладених на них законом правоохоронних функцій, дотримання посадовими особами цих органів законності, забезпечення реалізації прав та свобод людини і громадянина є чітка правова регламентація їх діяльності.

К.ю.н. Сенкевич В.В.

Смоленский филиал Международного юридического института,

Российская Федерация

К ВОПРОСУ ОБ ЭЛЕКТРОННОМ ПРАВОСУДИИ

В АРБИТРАЖНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

Конституция Российской Федерации закрепила право каждого «свободно искать, получать, передавать, производить, распространять информацию любым законным способом» (ч. 4 ст. 29). Право на информацию граждан о дея-

тельности публичных органов власти, в том числе и судебных, в современных условиях развития общественных отношений должно быть максимально открытым и доступным. В 2008 г. был принят Федеральный закон «Об обеспечении доступа к информации о деятельности судов в РФ». Он устанавливает правила обнародования сведений о работе судебной системы. С 01.07.2010 суды обязаны размещать в сети Интернет информацию о своей деятельности и тексты судебных актов, перечень и особенности размещения которых четко прописаны в Законе. Данные нововведения можно, в частности, рассматривать как эффективную антикоррупционную технологию.

В последнее время одним из важнейших факторов, влияющих на развитие общества, стали информационно-коммуникационные технологии. В научной литературе, в специальных юридических изданиях, в интернет-изданиях активно обсуждается тема так называемого электронного правосудия и, прежде всего, в арбитражном судопроизводстве. Проблема разработки концепции электронного судопроизводства приобрела особую актуальность в связи с реализацией федеральной целевой программы «Развитие судебной системы России» на 2007–2011 гг. (утв. Постановлением Правительства Российской Федерации от 21.09.2006 N 583), направленной на дальнейшее продвижение судебной реформы в Российской Федерации.

Следует отметить, что электронное правосудие предусматривает возможность совершения процессуальных действий в цифровой форме. В качестве примеров электронного правосудия можно назвать такие: подача исков, регистрация заявлений, представление отзывов на иски в электронном виде, электронное судебное дело, движение этого дела из суда в суд в электронной форме, заседания с помощью видеоконференций, отправка дополнительных уведомлений участникам судебного процесса через Интернет или посредством смс – сообщений, касающихся рассматриваемого дела, и пр.

1 ноября 2010 года вступил в силу Федеральный закон от 27.07.2010 № 228–ФЗ «О внесении изменений в Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации». В связи с этим, в АПК РФ вносился ряд поправок, предус-

матривающих, в том числе, и возможность подачи в арбитражные суды некоторых обращений с помощью заполнения форм, размещенных на официальном сайте суда, а также представление прилагаемых к ним документов в электронном виде. Вследствие этого в январе 2011 года Высшим Арбитражным Судом РФ совместно с ЗАО «Право.ру» был разработан сервис для подачи документов «Мой арбитр», доступный по адресу <http://my.arbitr.ru/>, и утвержден «Временный порядок подачи документов в арбитражные суды Российской Федерации в электронном виде». Новая редакция ст. 125 АПК РФ закрепляет право подачи искового заявления посредством заполнения формы, размещенной на сайте арбитражного суда. Обращение в суд происходит через систему «Электронный страж» при условии регистрации заявителя и создания, таким образом, учетной записи, образующей «личный кабинет». Явные преимущества подачи искового заявления в электронной форме вполне очевидны. Электронная подача исковых заявлений позволяет истцам не пропустить срок исковой давности за счет возможности отправки сообщения буквально в последнюю минуту срока, повышается скорость обработки исковых заявлений, регистрация их в канцелярии суда, снижаются временные и денежные затраты сторон по доставке документов в суд. Кроме того, электронный документооборот, безусловно, удобен для субъектов хозяйственной деятельности, учитывая значительную удаленность многих из них от областного центра, в котором, как правило, располагается арбитражный суд первой инстанции.

Электронное судопроизводство, оптимизируя работу судов, гарантирует своевременное рассмотрение дел в суде. Сайты судов предоставляют возможность интерактивного выхода на автоматизированную информационную систему судопроизводства, через которую в электронном виде осуществляется весь процесс – от регистрации искового заявления до отправки окончательного судебного акта, включая назначение дела к слушанию. В результате совместной деятельности пользователей данной системы формируется «электронное дело».

Однако существует ряд проблем, тормозящих использование возможностей электронного правосудия. И первое, на что следует обратить особое внимание – это недостаточная развитость законодательства. Наиболее актуальной яв-

ляется проблема защиты информации, хранимой в системах электронного правосудия или передаваемой с помощью них. Кроме того, на практике не решенной остается проблема подробного закрепления в процессуальном законодательстве порядка проведения судебного заседания с использованием видеоконференцсвязи. Ведь действительно, возможность ее использования закреплена, но не конкретизирована, в связи, с чем возникает ряд нерешенных вопросов, например, не закреплён обязательный порядок немедленного ознакомления с документами, представленными другой стороной в качестве доказательств. Стоит отметить и различный уровень информационно-технического оснащения судов различных регионов. И последнее, на чем хотелось бы заострить особое внимание – это недостаточный уровень образованности и информированности в рассматриваемой сфере жителей страны, а зачастую, и сотрудников судов.

Таким образом, стоит сделать вывод о том, что электронное правосудие в России развивается, причем достаточно быстро, так как опыт его применения является исключительно положительным. В связи с этим представляется необходимым уделять достаточное внимание проблемам электронного правосудия, так как именно оно обеспечивает прозрачность и доступность судебного делопроизводства.

К.п.н. Сидоренкова И.В.

*Смоленский филиал Международного юридического института,
Российская Федерация*

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ МАТЕРИНСТВА И ДЕТСТВА В РОССИИ

Несмотря на предпринимаемые государством и общественностью меры по защите материнства, отцовства и детства в нашей стране, в этой сфере остается не мало вопросов, требующих немедленного разрешения.

Рассмотрим некоторые из них.

Всем без исключения родителям известно, что они имеют право на воспитание ребенка. Однако, при исполнении данного права возникает две противоположные проблемы. Ребенок может открыто противостоять воспитательным мерам со стороны родителей, ведь в законодательстве нет упоминания о каких-либо обязанностях детей по отношению к родителям (например, относиться к ним с уважением, слушаться их и т. д.), родители же могут в качестве воспитательных мер применить к ребенку жестокое наказание.

Для решения той проблемы, мы считаем целесообразным:

- во-первых, дополнить ст. 54 СК РФ пунктом 3, закрепляющим личную неимущественную обязанность несовершеннолетних детей – уважать человеческое достоинство родителей; выполнять их законные требования;

- во-вторых, в случае жестокого обращения родителей дети должны знать, каким образом они могут защитить свои права. Этому должно способствовать введение практики ознакомления детей через школьную программу с их правами, включая информирование детей о возможности пожаловаться на насилие в семье.

Именно взаимность родительских прав является гарантией на получение несовершеннолетними детьми полноценного воспитания. Это право невозможно реализовать без выполнения родителями обязанности по уважению человеческого достоинства детей.

Помимо этого, хотелось бы обратить внимание на вопросы, связанные с определением места жительства ребенка при раздельном проживании родителей.

Как показывает практика, в нашей многонациональной стране, сохранились традиции в соответствии с которыми живут представители той или иной национальности: согласно которым, в частности, отцу дано преимущество по воспитанию детей. Если супруги принадлежат к одной национальности, вопросов по воспитанию детей практически не возникает, как не возникает и расторжения брака – и это тоже своеобразная традиция. Однако, между супругами различных национальностей такие конфликты нередки. Потому мы полагаем, что Пленумом ВС РФ должно быть дано разъяснение, в котором бы точно было

определено, что суд, выносящий решение об определении места проживания ребенка (будь это федеральный суд на территории Ингушетии, Дагестана, Ичкерии и др. субъектов РФ) должен руководствоваться только интересами ребенка. При этом в решение суда должно быть точно определено место постоянного жительства ребенка, время его нахождения (проживания) у другого родителя или определен порядок встреч с ним.

Другой, не менее важной проблемой на сегодняшний день является трудоустройство женщин имеющих малолетних детей. Работодатели отказывают в приеме на работу по причине наличия малолетнего ребенка в семье, женщина продолжает поиски работы, так как считает что обращение за защитой своих прав в судебные органы не решит ее проблему, поскольку отношение к ней работодателя будет крайне отрицательным. Данную проблему можно частично решить обязав работодателей (не зависимо от форм собственности юридического лица) создать квотируемые рабочие места для женщин, имеющих детей в возрасте до 3-х лет. Например, на предприятии с количеством работников до 50 человек – 1 квотируемое место, на предприятии с количеством работников от 50 – до 100 человек – 2 места, а если число работников превышает 100 человек – 3 квотируемых места. Прием на данные рабочие места должен осуществляться строго по направлениям центра занятости. Кроме того, контроль за распределением указанных квот должен быть возложен на определенный орган, возможно органы прокуратуры.

Не менее важной проблемой является получение места для ребенка в муниципальном дошкольном образовательном учреждении. В Смоленской области уже наметилась тенденция для решения указанного вопроса в судебном порядке по иску прокурора. Однако, первоочередной мерой представляется, введение строго контроля за ежегодным распределением мест администрацией. Именно поэтому мы полагаем, что для исправления сложившейся ситуации необходимо дополнить Закон о прокуратуре положениями, ориентированными на создание нового направления или отрасли прокурорского надзора за исполнением законодательства о несовершеннолетних.

Мы так же полагаем, что незамедлительного решения требует вопрос материального обеспечения семьи, имеющей детей.

Во-первых, мы считаем, что Правительством Российской Федерации должно быть принято постановление об оплате отпуска по уходу за ребенком в возрасте от полутора до трех лет в размере, равном оплате отпуска по уходу за ребенком до полутора лет.

Во-вторых, каждая семья, имеющая среднедушевой доход на 1 члена семьи ниже 10 тысяч рублей должна иметь право на ежемесячное пособие на ребенка. Решение о назначении такого пособия должно приниматься компетентными органами ежегодно, в зависимости от изменения материального положения семьи. Кроме того ежемесячное пособие на ребенка должно выплачиваться в размере не ниже $\frac{1}{2}$ МРОТ.

В вопросах социально-правовой защиты интересов отцовства, материнства и детства, существует еще целый ряд насущных проблем требующих разрешения. Однако, мы постарались выделить именно те из них, которые требуют незамедлительного разрешения, поскольку большинство российских семей, имеющих несовершеннолетних детей находятся сейчас в крайне тяжелом материальном положении.

К.ю.н. Ягодина С.В.

ООО «Юридическая фирма «БелЮриКон», Российская Федерация

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ

«ПОД КЛЮЧ»

Российское законодательство предусматривает возможность создания коммерческих юридических лиц в различных организационно-правовых формах: полное товарищество, товарищество на вере, общество с ограниченной ответственностью, общество с дополнительной ответственностью, открытое акционерное общество, закрытое акционерное общество. Выбор организационно-пра-

вовой формы для будущей организации зависит только от ее учредителей. Но наиболее распространенной формой является общество с ограниченной ответственностью.

Обществом с ограниченной ответственностью признается общество, уставный капитал которого разделен на доли; участники общества с ограниченной ответственностью не отвечают по его обязательствам и несут риск убытков, связанных с деятельностью общества, в пределах стоимости принадлежащих им долей (ст. 87 ч. 1 ГК РФ). Указанную организационно-правовую форму юридического лица чаще используют для деятельности внутри нашего государства и для создания небольших компаний. К тому же имущественную ответственность учредители общества с ограниченной ответственностью несут в пределах стоимости принадлежащих им долей в уставном капитале общества, т. е. учредители не отвечают своим имуществом перед кредиторами общества по неисполненным обязательствам, в т. ч. и при банкротстве общества с ограниченной ответственностью.

Создание организации такой формы не требует глубоких юридических познаний, крупных материальных затрат и длительного временного промежутка. Хотя при этом для подготовки документов и регистрации создаваемого общества с ограниченной ответственностью необходимы минимальные время, знания и усилия.

Процесс создания Общества с ограниченной ответственностью (далее ООО) начинается с проведения общего собрания учредителей, если их несколько (это могут быть и физические и юридические лица) либо принятия решения о создании ООО единственным учредителем. В случае, когда учредителей несколько на собрании разрешаются следующие вопросы: наименование ООО, уставной капитал и доля каждого из участников, юридический и фактический адрес, виды деятельности, назначается руководитель (директор или генеральный директор). Если же учредитель один, то вышеуказанные вопросы решаются им единолично.

Необходимо выбрать такое наименование, которое отображало бы сущность деятельности ООО и не повторяло наименование другого юридического лица.

Размер уставного капитала ООО и его оплата (полная или частичная) зависит от решения учредителей, но при этом необходимо иметь в виду, что в соответствии с Законом РФ «Об обществах с ограниченной ответственностью» минимальный размер уставного капитала составляет 10 000 (десять тысяч) российских рублей (ст. 14 Федерального закона №14-ФЗ от 08.02.1998 г.). На момент государственной регистрации уставной капитал ООО должен быть оплачен не менее 50%, а оставшаяся часть вносится участниками в течение 1 года с момента государственной регистрации. Оплата долей в уставном капитале общества может осуществляться деньгами, ценными бумагами, другими вещами или имущественными правами либо иными имеющими денежную оценку правами. Поэтому учредители (учредитель) самостоятельно решают вопрос о размере уставного капитала создаваемого ООО, а также его оплате – полной или частичной. Естественно определяется банк открытия временного расчетного счета и внесения уставного капитала (если оплата долей учредителей происходит денежными средствами) с наиболее выгодными условиями.

Не менее важным является определение юридического адреса ООО. Гражданское законодательство не содержит понятия «юридический адрес». Однако это понятие прочно закрепилось в деловом сообществе и в официальных документах. По сути «юридический адрес» – это адрес, который указывается в документах организации и регистрируется в реестре юридических лиц, по нему должен располагаться исполнительный орган организации (директор, генеральный директор) и вся внутренняя документация. Но бывает, что местом осуществления деятельности ООО является адрес, отличный от юридического. Это является фактическим местонахождением юридического лица. Юридический адрес ООО оформляется гарантийным письмом от собственника помещения (здания) либо от арендатора (если договором аренды предусмотрена передача помещения в субаренду). В гарантийном письме указывается, что собственник (арендатор) здания (помещения) не возражает против регистрации вновь создаваемого ООО по данному адресу, а после государственной регистрации ООО обязуется заключить с ним договор аренды (субаренды) здания (помещения).

Как правило, учредители (учредитель) до момента подготовки документов для регистрации ООО уже определились с видами деятельности. Однако не стоит спешить. Выбор вида экономической деятельности – задача для вновь создаваемого ООО довольно ответственная. Ведь от этого зависит режим налогообложения и, следовательно, размер налоговых отчислений. Поэтому подходить к вопросу о выборе видов деятельности надо довольно серьезно. Возможно, стоит указать дополнительные виды деятельности, которые будут использоваться ООО в будущем. Видов деятельности ООО может быть сколько угодно. Однако основным будет тот, который записан первым. И именно от него будет зависеть выбор системы налогообложения. Остальные же виды деятельности будут дополнительными. Для правильного выбора видов деятельности существует Общероссийский классификатор видов экономической деятельности (ОКВЭД).

На рассмотрение и утверждение учредителей выносится проект устава будущего ООО. Положения устава создаваемого ООО не должны противоречить нормам ФЗ «Об обществах с ограниченной ответственностью», Гражданскому кодексу РФ, Конституции РФ и др. нормативно-правовым актам РФ. В уставе обязательно указывается наименование ООО полное и сокращенное, юридический адрес, цели и виды деятельности; органы управления обществом, их полномочия и ответственность; права и обязанности участников общества; сведения об уставном капитале, в т.ч. об уменьшении и увеличении; порядок перехода доли к другим лицам, а также порядок ликвидации, реорганизации ООО, выход участника или его исключение из ООО; имущество общества и порядок распределения прибыли между участниками, а также иные сведения, предусмотренные действующим законодательством. По итогам обсуждения проекта устава создаваемого ООО принимается решение об утверждении представленного устава либо его корректировки и утверждении иной редакции.

При учреждении ООО несколькими лицами заключается договор об учреждении ООО. Однако этот документ не является учредительным для ООО. Договор об учреждении общества заключается для того, чтобы обозначить права и обязанности, а также ответственность учредителей. Как правило, в дого-

воре об учреждении содержатся сведения об учредителях: Ф.И.О., паспортные данные, место жительства; размер уставного капитала и доли каждого учредителя, порядок оплаты долей (в денежном выражении либо имуществом); права и обязанности учредителей и их ответственность; также могут быть указаны и иные сведения, не противоречащие действующему законодательству. Договор об учреждении ООО составляется в нескольких экземплярах – по одному для каждого учредителя. В обязательном порядке этот документ прошивается и подписывается всеми учредителями. Но его предоставление в регистрирующие органы при государственной регистрации ООО не является обязательным.

Следующим немаловажным вопросом является выбор руководителя исполнительного органа ООО (директора, генерального директора). Это должен быть человек, имеющий опыт управленческой деятельности, со способностью организовывать работу коллектива ООО. Желательно, чтобы этот человек имел опыт работы в сфере деятельности создаваемого ООО, имел достаточную квалификацию и знания, был ответственным и серьезно настроенным на работу.

Обсудив все вышеуказанные вопросы на собрании, учредители принимают решение о создании ООО, которое оформляется протоколом общего собрания учредителей. Данный протокол должен содержать дату, время и место проведения общего собрания учредителей. В нем отражается повестка дня, т.е. вопросы (наименование, юридический адрес ООО, уставной капитал, руководитель ООО, утверждение устава ООО), которые рассматриваются учредителями, и решения, принятые по ним. Протокол общего собрания учредителей ООО подписывается всеми учредителями. В случае если учредитель один, то им единолично оформляется и подписывается решение о создании ООО.

Следующим этапом является открытие временного расчетного счета в банке и внесение уставного капитала, если уставной капитал вносится денежными средствами. Для открытия счета в банк необходимо предоставить следующие документы: протокол общего собрания учредителей (решение об учреждении общества), устав, гарантийное письмо по предоставлению юридического адреса. Оплату долей (внесение уставного капитала на счет) учредители осуществляют

лично либо через представителя по нотариальной доверенности. После внесения денежных средств на счет банк выдает справку об открытии счета и внесении уставного капитала либо его части, но не менее 50%. Если же оплата долей осуществляется имуществом, то необходимо произвести оценку имущества и принять уже оцененное имущество на баланс, о чем составляется соответствующий документ.

Далее необходимо заполнить заявление формы 11001 о создании организации, установленную законодательством РФ (Постановление Правительства РФ «Об утверждении форм и требований к оформлению документов, используемых при государственной регистрации юридических лиц, а также физических лиц в качестве индивидуальных предпринимателей»). При заполнении заявления нельзя сокращать слова. Заявление формы 11001 имеет несколько приложений (листов). Заполнять надо те листы, которые необходимо приложить к заявлению при регистрации вашей организации, т.е. в зависимости от учредителей (юридическое или физическое лицо, наличие филиалов или представительств и др.). Если же в заявлении остаются незаполненные графы, в них необходимо поставить прочерки. После заполнения заявления не спешите расписаться в графе заявитель. Это нужно сделать в присутствии нотариуса, который засвидетельствует подлинность подписи заявителя. Обычно заявителем выступает один из учредителей, который лично идет к нотариусу. При посещении нотариуса заявителю необходимо при себе иметь документы: протокол общего собрания учредителей (решение единственного учредителя) о создании ООО, устав, договор об учреждении ООО, заполненное заявление формы 11001, паспорт и денежные средства для оплаты гос. пошлины нотариусу.

Также необходимо произвести оплату государственной пошлины за государственную регистрацию ООО в налоговых органах. Это можно сделать в отделении банка. Реквизиты, по которым производится уплата государственной пошлины, указаны на стендах либо на официальном сайте налоговых органов. В соответствии с частью 2 Налогового кодекса РФ государственная пошлина за регистрацию юридического лица при его создании в настоящее время составляет четыре тысячи рублей.

После совершения всех вышеуказанных действий и подготовки необходимых документов заявитель (лицо, указанное в заявлении формы 11001, как заявитель) либо его представитель (при наличии нотариальной доверенности) предоставляет документы в налоговые органы по месту нахождения будущего ООО для государственной регистрации. Поскольку, ООО считается созданным и приобретает статус юридического лица только с момента его государственной регистрации. Перечень документов, необходимых для регистрации ООО указан в Федеральном законе «О государственной регистрации юридических лиц и индивидуальных предпринимателей» № 129-ФЗ от 08.08.2001 года. Этот перечень составляют: устав ООО в двух экземплярах, протокол общего собрания учредителей (решение единственного учредителя) о создании ООО, гарантийное письмо и копия свидетельства о праве собственности на помещение (либо договор аренды), заявление формы 11001, доверенность, если от имени заявителя действует представитель, справка об оплате уставного капитала не менее 50% и квитанция об уплате государственной пошлины. Также при предоставлении документов в налоговые органы необходимо предоставить две папки скоросшиватели, на которых должно быть написано полное наименование регистрируемого ООО, для формирования дел по указанной организации. По окончании приема документов выдается расписка, в которой указываются наименование ООО, Ф.И.О. заявителя и документы, предоставленные для регистрации, а также, кто принял пакет документов и дата их принятия. Возможно направление пакета документов для государственной регистрации ООО в регистрирующий орган по почте. В этом случае расписка о принятии документов высылается в течение рабочего дня, следующего за днем получения документов регистрирующим органом, по указанному заявителем почтовому адресу с уведомлением о вручении.

В соответствии со ст. 8 Федерального закона «О государственной регистрации юридических лиц и индивидуальных предпринимателей» государственная регистрация осуществляется в срок не более чем пять рабочих дней со дня представления документов в регистрирующий орган. По истечении указанного срока при принятии решения о государственной регистрации ООО выдается

свидетельство о государственной регистрации юридического лица при его создании, свидетельство ИНН, один экземпляр устава с отметкой регистрирующего органа и выписка из единого государственного реестра юридических лиц.

Следующим шагом является изготовление печати ООО. Далее необходимо избрать систему налогообложения и соответствующее заявление направить в налоговые органы. При наличии печати, ОГРН и ИНН можно заключить договор аренды или субаренды помещения, а также в органах статистики получить уведомление и письмо о предоставлении статистических сведений.

После получения документов о государственной регистрации ООО копии учредительных (свидетельство ОГРН, ИНН, устав) документов, а также копии следующих документов: приказ о принятии на работу руководителя и главного бухгалтера (приказ об отсутствии должности главного бухгалтера и возложении его обязанностей на руководителя), трудовой договор с руководителем, договор аренды (субаренды) помещения, письмо из органов статистики, список участников ООО (если их более одного) – оригинал, копия паспорта руководителя, выписка из ЕГРЮЛ предоставляются в банк для открытия банковского счета. После предоставления указанных документов заключается договор банковского счета и выдается соответствующая справка. Справка об открытии счета прикладывается к заявлению об открытии счета и предоставляется в налоговые органы в срок, установленный законодательством РФ. При пропуске указанного срока установлен штраф в размере пяти тысяч рублей. Поэтому об открытии счета в налоговые органы необходимо сообщать незамедлительно.

По истечении одной – двух недель (необходимый срок для передачи сведений о зарегистрированной организации из налоговых органов) с момента государственной регистрации в налоговых органах надо зарегистрироваться в Фонде социального страхования РФ и Пенсионном фонде РФ по месту нахождения ООО. Для осуществления регистрации в указанных организациях предоставляются копии учредительных документов (ОГРН, ИНН, устав, выписка из ЕГРЮЛ). По совершению регистрации в Фонде социального страхования руководителю ООО выдается извещение и уведомление о регистрации в качестве

страхователя и уведомление о размере страховых взносов, а Пенсионный фонд выдает уведомление о регистрации ООО в территориальном органе Пенсионного фонда.

Таким образом, после совершения всех вышеуказанных действий, ООО в соответствии с законодательством РФ может осуществлять деятельность. Однако необходимо иметь в виду, если выбранный вид деятельности подлежит обязательному лицензированию либо получению специального разрешения (допуска), то следующим шагом является получение лицензии. И лишь при наличии лицензии (разрешения, допуска) ООО будет осуществлять свою деятельность в рамках закона.

Список использованных источников:

1. Гражданский кодекс РФ, часть первая.
2. Налоговый кодекс РФ, часть вторая.
3. Федеральный закон «Об обществах с ограниченной ответственностью».
4. Федеральный закон «О государственной регистрации юридических лиц и индивидуальных предпринимателей».
5. Постановление Правительства РФ «Об утверждении форм и требований к оформлению документов, используемых при государственной регистрации юридических лиц, а также физических лиц в качестве индивидуальных предпринимателей».

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

<i>Охрименко М.А., Тереева М.А.</i> Особенности реализации концепции электронного правительства в России	3
<i>Родионова Е.В.</i> О проблеме информационного взаимодействия органов публичной власти в условиях модернизации государственного управления	6
<i>Сабадош Г.О., Усенко О.В.</i> Сучасні підходи до адміністративного менеджменту державних організацій	12

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

<i>Михеева А.А.</i> Язычество и христианство в менталитете русских на примере феномена ряженья	15
<i>Ореховський В.О.</i> Діяльність Російського Товариства Червоного Хреста в Ефіопії (1896–1897 рр.)	21

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

<i>Бондар А.Г.</i> Роль міжнародних рейтингів брендів територій у процесі формування національних стратегій брендингу країн	25
<i>Єремєєва І.А.</i> Стратегічні аспекти формування політичного іміджу	29
<i>Хома Н.М.</i> Вплив глобалізації на модель соціальної держави	33
<i>Ярошко О.З.</i> Світ по-українськи – світ друзів та ... інтересів.....	36

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

<i>Добри́вечір В.О.</i> Робота редактора в контексті розвитку інформаційного суспільства	44
--	----

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

<i>Грошев І.Л.</i> Управление социальным потенциалом как инструмент конструктивного противодействия коррупции	48
---	----

<i>Грошева И.А., Грошева Л.И.</i> Тактический диссонанс в молодежной политике России	53
<i>Стельмах Х.М.</i> Гендерні стереотипи в телевізійній рекламі.....	57
<i>Ткаченко В.С.</i> Социально-помогающая деятельность и социальная сплоченность общества.....	61

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

<i>Відьменко М.О.</i> Позитивні девіації в суспільстві	66
<i>Зубов В.А.</i> Сучасна людина: світоглядні пошуки	69
<i>Іванов Є.В.</i> «Синя економіка» гюнтера паулі у фокусі філософії соціального управління.....	72
<i>Котов Ж.В.</i> К истокам современной философии	75
<i>Кривега Л.Д.</i> Арабський світ: напрямки змін.....	77
<i>Сақун Г.О.</i> Методологічні орієнтири сучасної системи освіти.....	80

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

<i>Болотова Е.И.</i> Правовое значение действий, совершаемых до государственной регистрации договора.....	84
<i>Оганесян Т.О.</i> Система межбюджетных трансфертов в бюджетном регулировании России.....	90
<i>Прохоренко М.М., Котляренко О.П.</i> Правоохоронні функції військової служби правопорядку у збройних силах України.....	92
<i>Сенкевич В.В.</i> К вопросу об электронном правосудии в арбитражном судопроизводстве.....	95
<i>Сидоренкова И.В.</i> Актуальные вопросы социально-правовой защиты материнства и детства в России	98
<i>Ягодина С.В.</i> Общество с сграниценной стветственностью «под ключ».....	101

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

НАУКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції

Київ · 4-5 жовтня 2012 р.

У семи томах

Том 3. Гуманітарні науки

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор *Біла К.О.*
Технічний редактор *Капуш О.Є.*
Оригінал-макет *Біла К.О., Єпішко М.Г.*

Здано до друку 22.10.12. Підписано до друку 25.10.12.
Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – різнограф.
Ум. др. арк. 5,68. Тираж 100 пр. Зам. № 1012-03.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 6.11.09р.

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, вул. Березинська, 80, офіс 2
Поштова адреса: Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com